

Република Србија

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti

Skrátená správa za rok 2012

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti

Skrátená správa za rok 2012

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti

Skrátená správa za rok 2012

Belehrad máj 2013

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti

Skrátená správa za rok 2012

Redaktorka

Prof. Dr. Nevena Petrušić, povereníčka pre ochranu rovnoprávnosti

Vydavateľ

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti

Za vydavateľa

Prof. Dr. Nevena Petrušić

Preklad a lektúra

Eurokontrakt d.o.o., Belehrad

Dizajn obálky

Impres

Zalamovanie

Althea

Tlač

Klik Tim

Náklad

200

Uverejnenie tejto publikácie financovala Delegácia EÚ v Srbsku prostredníctvom projektu IPA 2011 "Uskutočňovanie protidiskriminačných politík v Srbsku".
Obsah tejto publikácie je výlučne zodpovednosťou autorov/autoriek a nereprezentuje nevyhnutne postoje Európskej únie.

Všetky pojmy použité v správe v mužskom gramatickom rode
zahrnujú mužský a ženský rod osôb, na ktoré sa vzťahujú

Tlač publikácie podporila Európska únia prostredníctvom projektu IPA 2011: Uskutočňovanie protidiskriminačných politík v Srbsku. Projekt má za cieľ posilniť inštitučné kapacity Kancelárie pre ľudské a menšinové práva vlády Srbskej republiky a Poverenca pre ochranu rovnoprávnosti v účinnejšom uskutočňovaní protidiskriminačných politík, v súlade so štandardmi a dobrou praxou Európskej únie.

Project implemented by:

OBSAH

ÚVODNÉ SLOVO.....	5
ZHRNUTIE.....	6
1. KONANIE POVERENCA PRE OCHRANU ROVNOPRÁVNOSTI NA ZNEMOŽŇOVANÍ DISKRIMINÁCIE A ZVEĽAĎOVANÍ ROVNOPRÁVNOSTI	8
1.1 Konanie o sťažnostiach	10
1.2 Spory o ochranu proti diskriminácii	19
1.3 Ppriestupkové konania.....	21
1.4 Trestné prihlášky	22
1.5 Odporúčania orgánom verejnej moci	22
1.6 Legislatívne iniciatívy a mienky k predpisom	22
1.7 Upozornenia a mienky k predpisom.....	23
1.8 Uvedenie systému mediálnych služieb v rámci služby poverenca	23
2. ODBORNÁ SLUŽBA A ROZVOJ INŠTITÚCIE POVERENCA PRE OCHRANU ROVNOPRÁVNOSTI.....	27
3. STAV V USKUTOČŇOVANÍ A OCHRANE ROVNOPRÁVNOSTI A KONANIE POVERENCA	30
3.1 Vzťah občanov voči diskriminácii – prieskum verejnej mienky.....	31
3.2 Diskriminácia na podklade pohlavia a rodovej integrity	32
3.3 Diskriminácia na podklade národnostnej príslušnosti a etnického pôvodu.....	36
3.4 Diskriminácia na podklade zdravotného postihnutia	41
3.5 Diskriminácia na podklade sexuálnej orientácie.....	43
3.6 Diskriminácia na podklade manželského a rodinného statusu.....	44
3.7 Diskriminácia na podklade majetkového stavu.....	45
3.8 Diskriminácia na podklade veku	45
3.9 Diskriminácia na podklade členstva v politických, odborových a iných organizáciách	46
3.10 Diskriminácia na podklade náboženského a politického presvedčenia.....	47
3.11 Diskriminácia na podklade iných osobných vlastností.....	47
3.12 Oblasť spoločenských vzťahov, na ktorú sa vzťahujú sťažnosti.....	48
3.12.1 Práca a zamestnávanie.....	49
3.12.2 Konanie orgánov verejnej moci.....	51
3.12.3 Poskytovanie služieb, používanie objektov a plôch	52
3.12.4 Verejné informovanie a médiá	53
3.12.5 Vzdelávanie a odborné usposobovanie	54
4. SPOLUPRÁCA A PROPAGÁCIA ROVNOPRÁVNOSTI.....	55
4.1 Zveľadovanie kapacít organizácií civilnej spoločnosti na situačné testovanie diskriminácie	57

5.	MEDIÁLNE SLEDOVANIE PRÁCE POVERENCA A INFORMOVANIE O DISKRIMINÁCII	58
6.	PROJEKTY	59
7.	VYDAVATEĽSKÁ ČINNOSŤ.....	62
8.	PLNENIE ZÁVÄZKOV PODĽA ZÁKONA O SLOBODNOM PRÍSTUPE K INFORMÁCIÁM VEREJNÉHO VÝZNAMU	63
9.	ODPORÚČANIA NA ZNEMOŽŇOVANIE DISKRIMINÁCIE A ZVEĽAĎOVANIE ROVNOPRÁVNOSTI.....	64

ÚVODNÉ SLOVO

Vážení národní poslanci!

Vážení čitatelia!

Za nami je ešte jeden rok nepretržitej práce. V uplynulom roku poverenec pre ochranu rovnoprávnosti pokračoval v práci na znemožňovaní diskriminácie a snažil sa maximálne afirmovať zásady rovnoprávnosti, rovnakých možností a tolerancie a prispieval tak k uvedeniu hodnotovej sústavy, v ktorej sa odlišnosti ľudských identít vnímajú, rešpektujú a rozumejú ako bohatstvo a potenciál spoločenského vývoja. Toto zasadzovanie sa poverenca sa uznalo a pozitívne ohodnotilo aj v Správe Európskej komisie o pokroku Srbskej republiky v roku 2012, v ktorej sa uvádza, že poverenec pre ochranu rovnoprávnosti bol aktívny na zvyšovaní povedomia o diskriminácii a spôsoboch jej znemožňovania, ako aj na silnení jestvujúcich mechanizmov ochrany proti diskriminácii.

V uplynulom roku pôsobenie poverenca prebiehalo v rámci piatich kľúčových polí. Poverenec v prvom rade viedol konania o sťažnostiach na diskrimináciu, ktorých počet sa roku 2012 zvýšil takmer o 40% oproti roku 2011. Poverenec pracoval na odstraňovaní príčin diskriminácie, zvyšovaní povedomia verejnosti a zveľaďovaní rovnoprávnosti, na propagácii a zvyšovaní svojho zviditeľnenia a prístupnosti na celom území Srbska, ako aj na zvyšovaní transparentnosti práce.

Skrátená správa pred Vami zahrnuje obdobie 1. január až 31. december 2012. V správe sa na podklade jestvujúcich údajov opísal aktuálny stav v oblasti uskutočňovania a ochrany rovnoprávnosti, poukázalo sa na najčastejšie formy diskriminácie, ako aj na tie oblasti spoločenských vzťahov, v ktorých je diskriminácia najrozšírenejšia.

Dúfam, že táto správa bude podnetom, aby všetky orgány verejnej moci, v medziach svojich oprávnení, v spolupráci s organizáciami civilnej spoločnosti a médiami, zintenzívnili prácu na predchádzaní diskriminácii a na jej znemožňovaní v Srbsku a na budovaní otvorenej, tolerantnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá spočíva na ľudských právach, zásade panovania práva a ktorá všetkým poskytuje rovnaké možnosti.

Dr. Nevena Petrušić
povereníčka pre ochranu rovnoprávnosti

Zhrnutie

Počas roku 2012 poverenec pre ochranu rovnoprávnosti pokračoval vo svojom pôsobení na znemožňovaní všetkých foriem a prípadov diskriminácie a na zveľadovaní rovnoprávnosti, pričom používal svoje zákonné oprávnenia.

Roku 2012 bolo poverencovi zaslaných 465 sťažností, čo je takmer o 40% viac ako roku 2011. K tomu prispeli aktivity poverenca na pláne informovania občanov o diskriminácii a spôsoboch ochrany proti nej, ako aj na väčšom zviditeľnení inštitúcie poverenca. V uplynulom roku bolo vydaných 29 mienok, 27 mienok s odporúčaním, 117 odporúčaní orgánom verejnej moci na podniknutie opatrení z dôvodu zveľadovania rovnoprávnosti, ako aj tri mienky o zákonoch. Začalo sa aj päť sporov na ochranu proti diskriminácii a vydaných bolo 19 upozornení a oznámení.

Medzi vznesenými sťažnosťami bolo najviac takých, v ktorých sa ako podklad diskriminácie uvádza zdravotné postihnutie, národnostná príslušnosť/etnický pôvod, pohlavie, náboženské a politické presvedčenie, vek, členstvo v politických, odborových alebo iných organizáciách, manželský a rodinný status a iné. Najväčší počet sťažností sa vzťahoval na diskrimináciu vo sfére práce a zamestnávania, v konaniach pred orgánmi verejnej moci, vo vzdelávaní a odbornom usposobovaní, v poskytovaní verejných služieb, a na diskrimináciu v používaní objektov a plôch a pod.

Aj v uplynulom roku sa pomerne veľký počet sťažností vzťahoval na porušovanie práv, pre ktoré poverenec nie je príslušný, čo poukazuje na to, že občania ešte stále nie sú dostatočne oboznámení s pojmom diskriminácie a príslušnosťami poverenca.

Poverenec intenzívne pracoval na propagácii zásady rovnoprávnosti a nediskriminácie prednáškami a prezentáciami, usporadúvaním propagačných stretnutí, účasťou na konferenciách, sympóziách a okrúhlych stoloch organizácií civilnej spoločnosti. Uviedla sa a prehĺbila spolupráca s nezávislými telesami a inými štátnymi orgánmi, príbuznými inštitúciami v zahraničí, medzinárodnými organizáciami, ako aj s organizáciami civilnej spoločnosti. Poverenec naplno uskutočňoval benefity, ktoré poskytuje členstvo v Európskej sieti orgánov na podporu rovnakého zaobchádzania (EQUINET).

Vypracoval sa Strategický rozvojový plán poverenca a Komunikačná stratégia s akčným plánom na obdobie rokov 2012 až 2014. Začala sa práca na uvedení systému mediačných služieb v rámci služby poverenca. Uskutočnil sa prieskum verejnej mienky: - Vzťah občanov voči diskriminácii v Srbsku, ktorý umožnil zistiť, v akej miere sú občania oboznámení s diskrimináciou, aká je úroveň sociálnej a etickej dištancie medzi jednotlivými spoločenskými skupinami, ako aj to, v akej miere je inštitúcia poverenca zviditeľnená vo verejnosti. Zverejnených bolo 11 kníh, príručiek a brožúr. Zamestnanci odbornej služby zveľadí-

li svoje profesionálne kompetencie a inštitúcia poverenca sa stala viditeľnejšia, prístupnejšia a dosiahnuteľnejšia.

V uplynulom období médiá intenzívne sledovali a informovali verejnosť o práci poverenca a prenášali jeho oznámenia, stanoviská a mienky.

Roku 2012 poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti sa schválilo 89 471 000,00 dinárov a Zákonom o rozpočte na rok 2013 sa na činnosť poverenca plánovali prostriedky v sume 89 348 000,00 dinárov.
као и на унапређивању транспарентности рада.

1. Konanie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti na znemožňovaní diskriminácie a zveľaďovaní rovnoprávnosti

Diskriminácia, resp. diskriminačné zaobchádzanie je každé neopodstatnené robenie rozdielov alebo nerovnaké zaobchádzanie, resp. nezaobchádzanie (vyraďovanie, obmedzovanie alebo uprednostňovanie) vzťahujúce sa na osoby alebo skupiny, ako aj na členov ich rodín, alebo im blízkych osôb, otvoreným alebo skrytým spôsobom, ktoré spočíva na rase, farbe pleti, predkoch, štátnej príslušnosti, národnostnej príslušnosti alebo etnickom pôvode, jazyku, náboženských alebo politických presvedčeniach, pohlaví, rodovej identite, sexuálnej orientácii, majetkovom stave, narodení, genetických príznakov, zdravotnom stave, zdravotnom postihnutí, manželskom a rodinnom statuse, odsudzovaní, veku, výzore, členstve v politických, odborových a iných organizáciách a iných skutočných, resp. predpokladaných osobných vlastnostiach¹.

Zákon o zákaze diskriminácie určil vyše dvadsať osobných vlastností, na podklade ktorých je diskriminácia zakázaná, ale tento zoznam nie je konečný, resp. zákonodarca nechal možnosť, že to môže byť aj nejaká iná osobná vlastnosť, ktorá sa výslovne nenapočítala v zákone.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti je samostatný, nezávislý a špecializovaný štátny orgán, ustanovený *Zákonom o zákaze diskriminácie*² a je **centrál- nym štátnym telesom** pre boj proti všetkým formám a druhom diskriminácie. Povereníčkou pre ochranu rovnoprávnosti je **Dr. Nevena Petrušić**, ktorú zvolilo Národné zhromaždenie Srbskej republiky 5. mája 2010.

Príslušnosti poverenca umožňujú účinne a efektívne znemožňovať diskrimináciu a ochraňovať proti nej a prispievať k uskutočňovaniu a zveľaďovaniu rovnoprávnosti. Sú to:

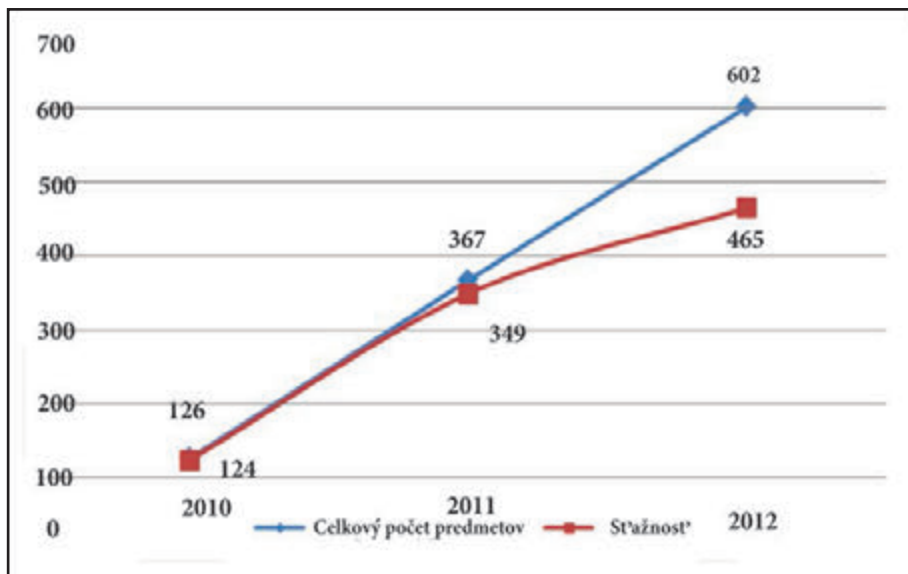
- konanie o sťažnostiach v prípadoch diskriminácie osôb alebo skupiny osôb, ktoré spája rovnaká osobná vlastnosť,
- spory na ochranu proti diskriminácii,
- priestupkové konania,
- odporúčania orgánom verejnej moci,
- zákonodarné iniciatívy a mienky k predpisom,
- upozornenia a oznámenia verejnosti.

¹ Článok 2 odsek 1 bod 1 Zákona o zákaze diskriminácie

² Vestník Službeni glasnik RS číslo 22/09

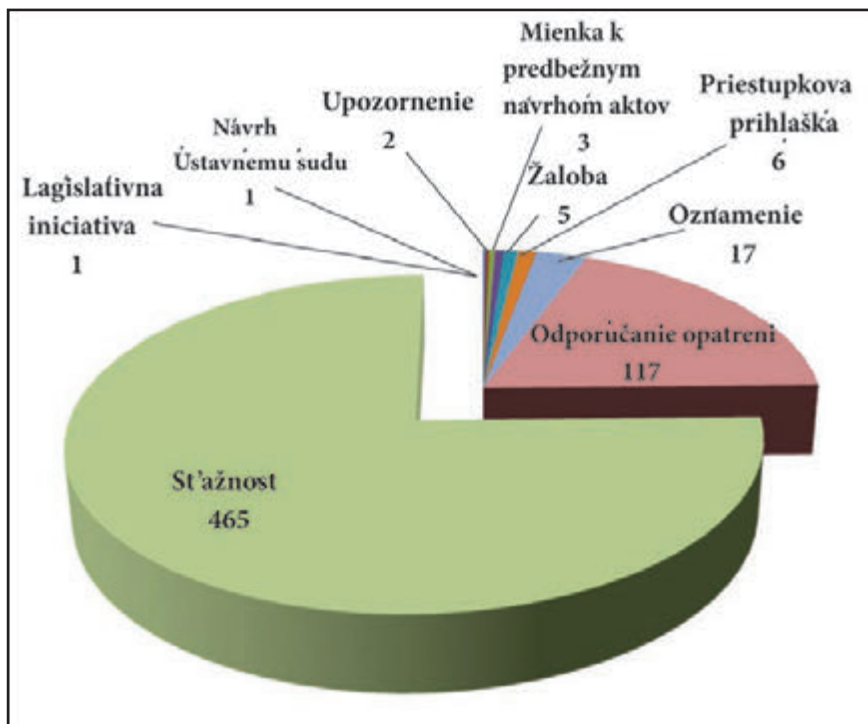
V období 1. január až 31. december 2012 bolo **evidovaných 602 nových predmetov**. Keď tento počet porovnáme s počtom predmetov v predchádzajúcich dvoch rokoch (rok 2010 – 124 a rok 2011 -349), môžeme zistiť podstatné zvýšenie počtu predmetov. Toto zvýšenie je dôsledkom viacerých činiteľov, akými sú: veľký počet aktivít, propagačných akcií a návštev miest a obcí v Srbsku roku 2012, účasť niekoľkých projektov v partnerstve s organizáciami civilnej spoločnosti, ako zvýšenie povedomia občanov o možnostiach ochrany proti diskriminácii, čo prispelo k väčšiemu zviditeľneniu inštitúcie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti.

Graf: Počet predmetov v jednotlivých rokoch

Z celkového počtu nových predmetov v roku 2012 bolo 465 sťažností, 117 odporúčania opatrení na uskutočňovanie rovnoprávnosti, 6 žiadostí o začatie priestupkového konania, 5 žalôb a iné boli mienky k predbežným návrhom aktov, zákonodarná iniciatíva, trestná prihláška a návrh ústavnému súdu.

Graf: Celkový počet predmetov

1.1 Konanie o sťažnostiach

Jednou zo základných príslušností poverenca je **konanie o sťažnostiach v prípadoch diskriminácie osôb alebo skupiny osôb, ktoré spája rovnaká osobná vlastnosť**³. Konanie o sťažnostiach je jednoduché, zbavené zbytočných formalít, úplne bezplatné a môže trvať najviac 90 dní⁴. Uvedieme jeho základné kroky:

Krok 1. – Podanie sťažnosti

Konanie pred poverencom pre ochranu rovnoprávnosti sa začína **podaním sťažnosti**. Sťažnosť môže podať každá fyzická alebo právnická osoba, ako aj organizácie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv a iných osôb⁵.

³ Článok 33 ZZD

⁴ Článok 35 a 39 ZZD

⁵ Článok 35 ZZD

Sťažnosť má obsahovať údaje o osobe, ktorá je diskriminovaná, o tom, o kom sa tvrdí, že vykonal diskrimináciu, opis samotného aktu diskriminácie, ako aj dôkazy, resp. tvrdenia o dôkazoch, ktoré sa môžu použiť, aby sa preukázala pravdivosť skutočností. Sťažnosť má byť podpísaná a podáva sa písomne, v tlačenej podobe a môže sa podať aj faxom, elektronickou poštou so skenovaným podaním a podpisom podávateľa, v elektronickej podobe s elektronickým podpisom podávateľa, ako aj ústne do zápisnice. Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti nekoná o anonymných sťažnostiach.

Krok 2 – Zisťovanie splnenia podmienok pre podanie

Po prijatí sťažnosti sa najprv zisťuje, či sťažnosť obsahuje všetky nevyhnutné prvky, aby sa mohlo o nej konať⁶. Ak je sťažnosť neúplná, nezrozumiteľná alebo obsahuje nenáležitosti, ktoré znemožňujú konanie, zasiela sa žiadosť sťažovateľovi aby odstránil nedostatky. Ak sťažovateľ v určenej lehote nedostatky neodstráni, sťažnosť sa zamietá. K zamietnutiu sťažnosti prichádza aj vtedy, keď poverenec zistí, že nie je príslušný rozhodovať o uvedenom porušení práva a v takom prípade informuje sťažovateľa o orgáne, ktorý je príslušný pre poskytnutie právnej ochrany.

Poverenec **nekoná** o sťažnosti⁷:

- ak sa konanie pred súdom o rovnakej veci už nezačalo alebo právoplatne ukončilo,
- ak je zrejmé, že nieto porušenie práva, na ktoré podávateľ poukazuje,
- ak sa o tej istej veci už konalo a nepredložili sa nové dôkazy,
- ak zistí, že pre uplynutie času od vykonaného porušenia práva nie je možné dosiahnuť účel konania.

Krok 3 – Určovanie skutkového stavu

Ak sa o sťažnosti môže konať, v ďalšom konaní sa určuje skutkový stav na základe všetkých jestvujúcich dôkazov⁸ a vykoná sa celistvá právna analýza prípadu.

⁶ V súlade so Zákonom o zákaze diskriminácie a Rokovacím poriadkom o práci, ktorým sa bližšie upravuje konanie pred poverencom pre ochranu rovnoprávnosti.

⁷ Článok 36 ZZD

⁸ Článok 37 ZZD

Krok 4 – Vynesenie mienky

Po uskutočnení konania poverenec **vynáša rozhodnutie v podobe mienky** - o tom, či bola vykonaná diskriminácia⁹. Spolu s mienkou, že bola vykonaná diskriminácia poverenec pre ochranu rovnoprávnosti vydáva aj odporúčanie osobe, proti ktorej bola podaná sťažnosť. **Odporúčanie** sa vzťahuje na spôsoby odstraňovania porušenia práva, resp. na spôsoby odstránenia diskriminačného správania alebo nerovnakého zaobchádzania¹⁰. Po prijatí odporúčania osoba, proti ktorej bola podaná sťažnosť, má lehotu 30 dní po dni prijatia konať podľa odporúčania a odstrániť porušenie práva a je povinná konať podľa odporúčania a oboznámiť s tým poverenca. Ak sa tak nestane, poverenec je oprávnený vynešať rozhodnutie, ktorým osobe vykonávajúcej diskrimináciu ukladá opatrenie napomenutia a nechá jej novú lehotu v trvaní 30 dní, aby odstránila porušenie práva. Rozhodnutie je konečné a proti nemu je nie povolená žaloba. Ak v novej lehote v trvaní 30 dní osoba dopúšťajúca sa diskriminácie neodstráni porušenie práva, poverenec pre ochranu rovnoprávnosti oboznamuje s tým verejnosť¹¹.

Počas roku 2012 bolo podaných **465 sťažností**, čo nasvedčuje o podstatnom zvýšení počtu sťažností oproti predchádzajúcim rokom.

rok 2010	124 sťažností
rok 2011	349 sťažností
rok 2012	465 sťažností

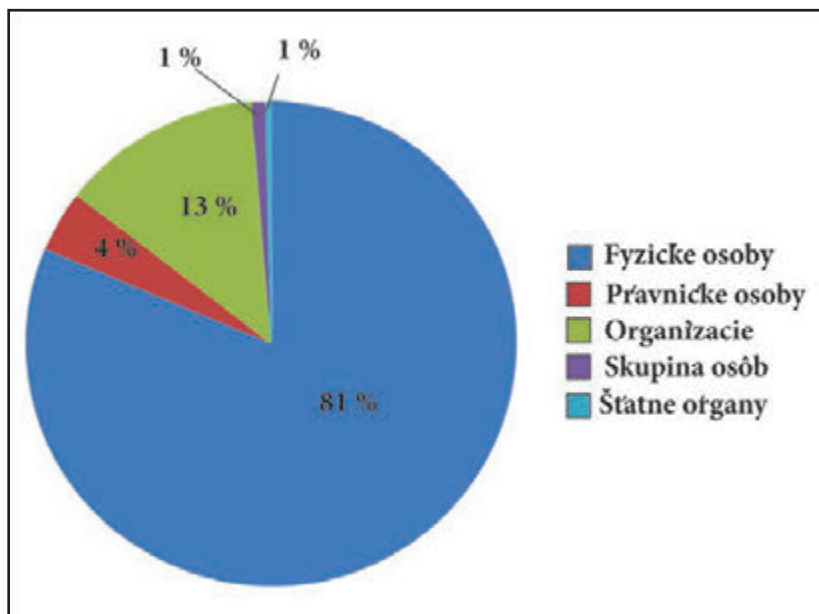
Na druhej strane počet sťažností je ešte stále malý, ak sa má ne zreteľne prehládania diskriminácie v Srbsku. Dôvody toho sú mnohonásobné: nízka úroveň informovanosti občanov o diskriminácii, ich postoje a percepčia diskriminácie, ako aj nedostatočné zviditeľnenie a dostupnosť poverenca na celom území Srbska. Taktiež roku 2012 na mnohých dielňach, seminároch a tribúnach v celom Srbsku sa zamestnanci odbornej služby poverenca z rozhovorov s občanmi dozvedeli, že sa mnohí obávajú viktimizácie, ktorej môžu byť vystavení po prihlásení prípadu diskriminácie a že sú nedôverčiví voči inštitúciám, ktoré sa zaoberajú ochranou práv.

Počas roku 2012 **najviac sťažností podali fyzické osoby** - spolu 381 (81,4%). Právnické osoby podali 81 sťažností (17,3%), skupiny osôb podali 4 sťažnosti (0,9%) a štátne orgány 2 (0,4%). V skupine právnických osôb sú na prvom mieste organizácie civilnej spoločnosti, ktoré podali 62 sťažností (13,2%).

⁹ Článok 39 odsek 1 ZZD

¹⁰ Článok 39 odsek 2 ZZD

¹¹ Článok 40 ZZD

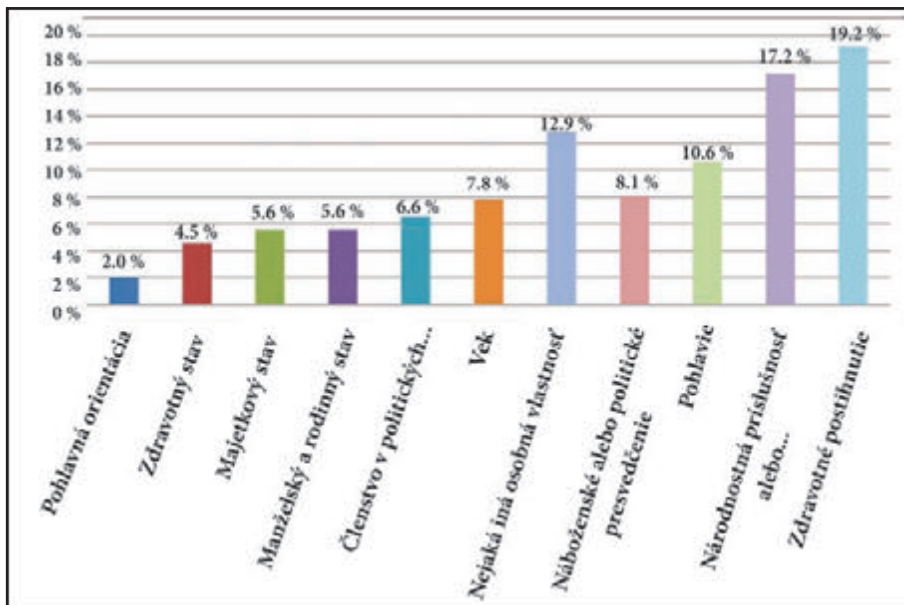
Graf: Sťažovatelia

Z celkového počtu sťažností, ktoré podali fyzické osoby ženy podali 157 sťažností (41,2%) a muži 222 (58,3%), kým je pri dvoch podaných sťažnostiach pohlavie sťažovateľa neznáme (0,5%).

Roku 2012 sa 76 sťažností vzťahovalo na diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia, 68 na podklade národnostnej príslušnosti alebo etnického pôvodu, 42 na podklade pohlavia, 32 na podklade náboženského a politického presvedčenia, 31 na podklade veku, 26 na podklade členstva v politických, odborových alebo iných organizáciách, 22 na podklade manželského alebo rodinného statusu, 22 na podklade majetkového stavu, 18 na podklade zdravotného stavu, 8 na podklade sexuálnej orientácie. Bez uvedeného podkladu diskriminácie bolo odovzdaných 145 sťažností.

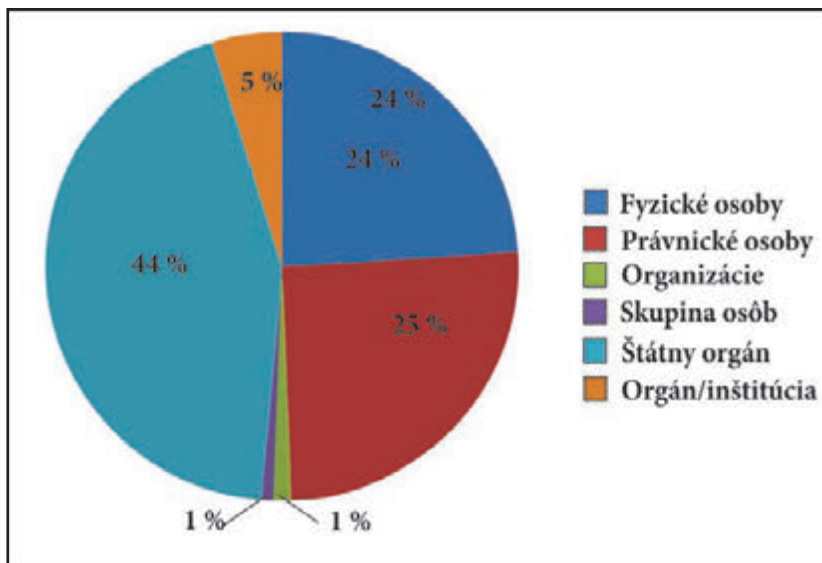
Graf: Podklad diskriminácie

V uplynulom roku bolo prijatých 145 sťažností, v ktorých sa neuviedla osobná vlastnosť a pri ktorých podávatelia sťažností prevažne poukazujú na nejaké iné porušovania práv a/alebo na nerovnaké zaobchádzanie, ktoré nespočívajú na osobnej vlastnosti podávateľa. Tento údaj poukazuje na skutočnosť, že občania Srbska ešte stále nie sú dostatočne oboznámení s pojmom diskriminácie a že si veľmi často myslia, že sú diskriminovaní aj v situáciách, keď správanie sa alebo akt, na ktorý poukazujú nesúvisia s akoukoľvek osobnou vlastnosťou.

V 443 sťažnostiach sa uviedla jedna osobná vlastnosť ako podklad sťažnosti, kým sa v 32 sťažnostiach ako podklad uviedlo viac osobných vlastností.

Aj v uplynulom roku sa najviac sťažností podalo proti štátnym orgánom – 228 (43,8%), potom proti právnickým osobám 132 (25,4%), proti fyzickým osobám 125 (24%) a proti orgánom a inštitúciám 25 sťažností. V 421 sťažnostiach sa uvádza jedna osoba ako osoba dopúšťajúca sa diskriminácie, kým sa v 44 sťažnostiach uvádza viac osôb.

Graf: Proti komu boli podané sťažnosti

Najväčší počet sťažností aj naďalej podali osoby s bydliskom/miestom pobytu, resp. sídlom v Belehrade a predmestí Belehradu (38%), potom nasleduje región Vojvodiny (20,5%). Toto je ukazovateľ, že je inštitúcia poverenca pre ochranu rovnoprávnosti aj naďalej najznámejšia v Belehrade a okolí a preto sa roku 2013 bude pokračovať v aktivitách, ktorých zámerom je, aby inštitúcia bola dostupnejšia, rozpoznatelnejšia a viditeľnejšia na celom území Srbska.

Roku 2012 bolo spolu **249 sťažností, o ktorých sa nekonalo** z nasledujúcich dôvodov: bolo zrejmé, že nieto porušenia práva, na ktoré podávateľ sťažnosti poukazuje (199), bolo začaté alebo ukončené súdne konanie (38), už sa konalo a neboli predložené nové dôkazy (11) a pre uplynutie času nebolo možné dosiahnuť účel konania (1).

Príklad:

Podávateľ sťažnosti uvádza, že ho roku 2009 priama nadriadená na práci urážala na podklade národnostnej príslušnosti, manželského a rodinného statusu a zdravotného stavu. Toto je prípad, keď pre uplynutie času od vykonaného porušenia práva nie je možné dosiahnuť zámer konania.

Dôvod nekonania v najväčšom počte predmetov je nedostatok osobnej vlastnosti alebo zrejmé nejestvovanie príčinnno-následného spojenia medzi osobnou vlastnosťou a aktom, ktorý sa uvádza ako akt diskriminácie.

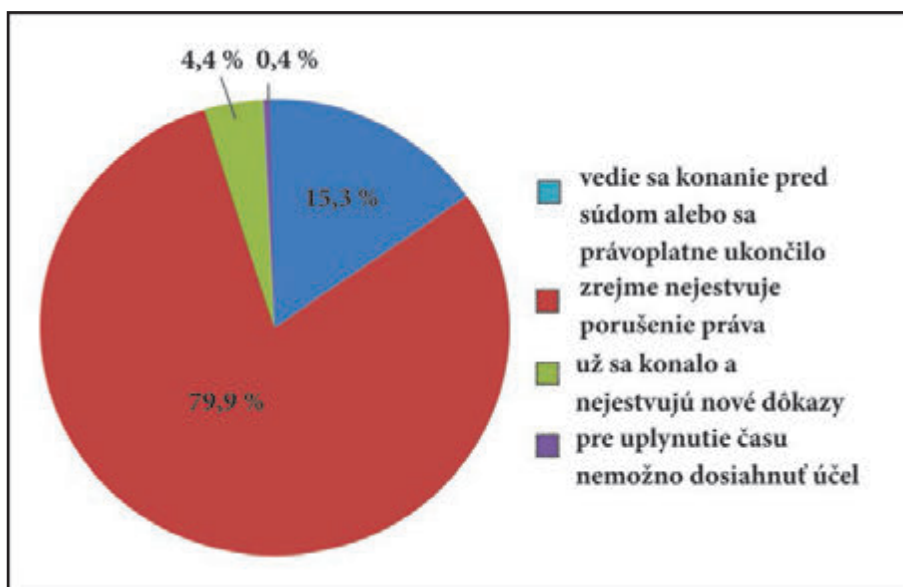
Príklady:

- Rodičia žiakov istej triedy základnej školy podali sťažnosť, lebo sa ich deťom vymenila učiteľka, a preto si mysleli, že sú deti tým diskriminované.

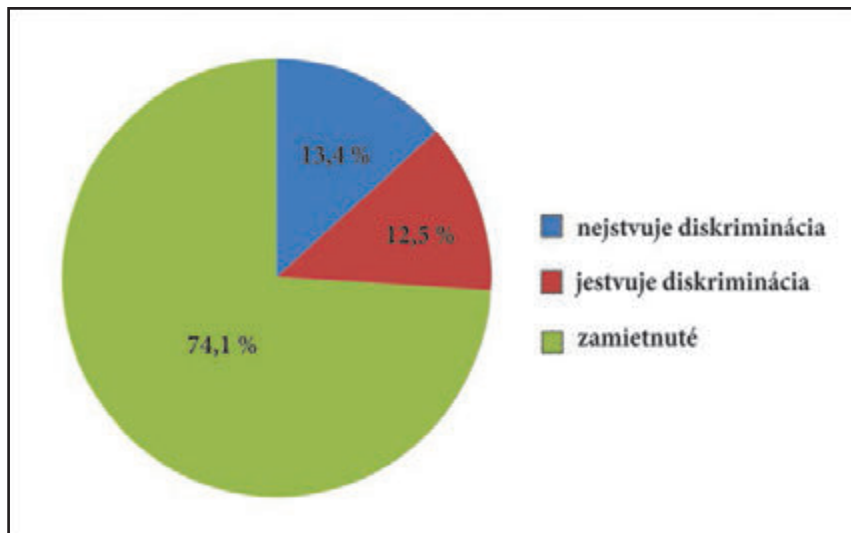
- Podávateľ sťažnosti mieni, že je obeťou diskriminácie, lebo sa za deväť mesiacov nepodnikol ani jeden úkon v súdnom konaní, ktoré sa vedie proti nemu.

- Podávateľ sťažnosti mieni, že je obeťou diskriminácie, lebo je Srb, lebo dostáva účty za komunálne služby napísané latinkovým písmom.

Graf: Sťažnosti na podklade ktorých sa nekonalo

Na podklade 216 sťažností sa začalo konanie, z čoho bolo 160 sťažností zamietnutých, v 29 konaniach sa vyniesla mienka, že nejestvovala diskriminácia, kým sa pri 27 prípadoch zistila diskriminácia a vynieslo zodpovedajúce odporúčanie.

Graf: Sťažnosti, na podklade ktorých sa konalo

Z celkového počtu odporúčaní roku 2012 sa vo väčšine prípadov podľa odporúčania konalo, kým v 6 predmetoch osoby dopúšťajúce sa diskriminácie nekonalí podľa odporúčaní poverenca pre ochranu rovnoprávnosti.

1.2 Spory o ochranu proti diskriminácii

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti môže začať protidiskriminačné spory¹², pričom sám odhaduje potrebu vznesenia žaloby. Ak je obeťou diskriminácie jednotliviec, poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti je nevyhnutný súhlas osoby trpiacej diskrimináciou, kým v prípadoch diskriminácie skupiny osôb spriaznených rovnakým osobným statusom nie je nevyhnutný súhlas osôb trpiacich diskrimináciou.

Poverenec si žalobou môže žiadať:

- aby súd určil, že obvinený diskriminačne zaobchádzal s určitou osobou,
- zákaz výkonu úkonu s hrozbou diskriminácie, zákaz ďalšieho výkonu diskriminačného úkonu, resp., zákaz opakovania diskriminácie,
- aby osoba dopúšťajúca sa diskriminácie vykonala jeden alebo viac úkonov, ktorými odstraňuje diskriminačný stav,
- aby osoba dopúšťajúca sa diskriminácie na vlastný náklad uverejnila súdny rozsudok, ktorým sa určila diskriminácia.

¹² Článok 33 ZZD

Poverenec v žalobe **nemôže žiadať** úhradu hmotnej a nehmotnej škody.

Treba mať na zreteli, že vznesenie žaloby je nie mechanizmus, ktorým sa zabezpečuje uskutočnenie odporúčaní poverenca, ani je nie časťou konania o sťažnostiach. V každom konkrétnom prípade sa skúma, či má predmet strategický význam, a len po odhade, že treba viesť tzv. strategický spor sa vznáša žaloba príslušnému súdu.

Roku 2011 sa vzniesli tri žaloby o ochranu proti diskriminácii a roku 2012 ešte päť. Tri konania sa právoplatne ukončili vo chvíli písania tejto správy.

- Žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade príslušnosti k rómskej národnostnej menšine proti Vasovi Keničovi zo Svrlijga
- Druhá žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade príslušnosti k rómskej národnostnej menšine sa vzniesla proti reštaurácii rýchleho občerstvenia M.D., lebo pracovník ochranky nedovolil deťom rómskej národnosti vojsť do reštaurácie so ženou, ktorá im chcela kúpiť stravu v reštaurácii
- Žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade narodenia a manželského a rodinného statusu proti mesta Jagodina z dôvodu Rozhodnutia o poskytnutí finančnej pomoci manželom č. 011-92/10-10-1, ktoré vynieslo Zhromaždenie Mesta Jagodina 23. decembra 2010
- Prvá žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade pohlavia sa podala proti Futbalovému zväzu Srbska z dôvodu diskriminácie ženských futbalových klubov oproti mužským futbalovým klubom na podklade pohlavia hráčov/hráčok
- Druhá žaloba pre diskrimináciu na podklade pohlavia sa podala proti istej banke z dôvodu presunutia zamestnanej ženy na nižšie pracovné miesto po jej návrate z materskej dovolenky a pracovnej neprítomnosti z dôvodu opatery tretieho dieťaťa
- Tretia žaloba pre diskrimináciu na podklade pohlavia sa podala proti reťazcu pizzerií, ktorý zamestnáva výlučne ženy
- Žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade odsúdenia, pohlavia, manželského a rodinného statusu a zdravotného stavu sa podala proti obchodnej spoločnosti K.i., ktorá na svojej internetovej prezentácii uverejnila dotazník pre zamestnancov, v ktorom sa od uchádzačov a uchádzačiek na súbehu o prácu žiadajú údaje, ktoré sa vzťahujú na ich osobné vlastnosti, akými sú: manželský a rodinný status, zdravotný stav, ako aj či boli odsúdení. Žaloba sa podala 20. júla 2012 a prvostupňové konanie ešte stále trvá.
- Žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade zdravotného postihnutia sa podala 2. októbra 2012 proti podnikateľovi M.A., majiteľovi pohostinstva P.c., lebo zamestnanci tohto pohostinstva odmietli poskytnúť službu skupine mladých osôb so zdravotným postihnutím.

Je potrebné poukázať na niektoré problémy, na ktoré sme narazili v súvislosti s týmito konaniami. Hoci sa ustanovením článku 41 odsek 3 *Zákona o zákaze diskriminácie* určilo, že je konanie o ochrane proti diskriminácii súrne, ani v jednom prípade sa zásada súrnosti nedodrжала. Taktiež sa veľmi často predmety evidujú ako pracovné spory a v jednom prípade predmet zostal neevidovaný dlhé časové obdobie. Poverencovi bol niekoľkokrát zaslaný príkaz na zaplatenie súdnych poplatkov, hoci je poverenc štátny orgán, ktorý je oslobodený od platenia poplatku, v súlade s ustanovením článku 9 odsek 1 *Zákona o súdnych poplatkoch*¹³.

1.3 Priestupkové konania

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti je oprávnený podávať priestupkové prihlášky pre porušenie práva zo *Zákona o zákaze diskriminácie*¹⁴. Vzhľadom na svoju úlohu je poverenec oprávnený podávať aj priestupkové prihlášky, v súlade s osobitnými protidiskriminačnými zákonmi, akými sú: *Zákon o ochrane práv a slobôd národnostných menšín*, *Zákon o znemožňovaní diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím*, *Zákon o rodovej rovnosti a iné predpisy*.

Roku 2012 poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal **6 žiadostí o začatie priestupkových konaní**.

Podľa niekoľkých začatých konaní môžeme konštatovať, že priestupkové súdy v Srbsku roku 2012 oneskorene konali na podklade žiadostí o začatie priestupkových konaní, ktoré podal poverenec pre ochranu rovnoprávnosti.

Možno konštatovať, že jestvuje akési všeobecné nepochopenie podstaty diskriminácie a oprávnení poverenca pre ochranu rovnoprávnosti v priestupkových konaniach. Táto situácia je pravdepodobne dôsledkom skutočnosti, že je poverenec pre ochranu rovnoprávnosti relatívne nový štátny orgán, ktorý koná na podklade špecifických zákonov, s ktorými sudcovia priestupkových súdov nemali doteraz mnoho praktických skúseností. V tomto zmysle poverenec pre ochranu rovnoprávnosti bude pracovať na väčšom zviditeľnení a podnikne aj celý rad krokov, aby sudcovia priestupkových súdov boli informovaní o príslušnostiach poverenca, samotnom jave diskriminácie, špecifikách protidiskriminačných priestupkov, ako aj o význame včasného vedenia týchto konaní a adekvátneho trestania páchatel'ov.

¹³ Vestník Sl. glasnik RS číslo 28/94, 53/95, 16/97, 34/2001 – i. zákon, 9/2002, 29/2004, 61/2005, 116/2008 – iný zákon, 31/2009 a 101/2001).

¹⁴ Článok 33 bod 4 ZZD

1.4 Trestné prihlášky

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal roku 2012 jednu trestnú prihlášku Vyššej prokuratúre v Belehrade proti NN osobe, autorovi textu pod názvom *Lúpež Srbska a srbského národa ako pomoc Cigánom*, uverejnenému na blogu Rómovia v Srbsku www.romiusrbiji.wordpress.com. Prihláška sa podala pre dôvodné jestvovanie pochybností o tom, že neznámy páchatel' spáchal trestný čin podnecovania národnostnej, rasovej a náboženskej nenávisťi a neznášanlivosti z článku 317 odsek 1 Trestného zákonníka SR.

1.5 Odporúčania orgánom verejnej moci

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti má oprávnenie odporúčať orgánom verejnej moci a iným osobám **opatrenia na uskutočňovanie rovnoprávnosti**¹⁵. Odporúčania môžu byť usmernené na to, aby orgány verejnej moci podnikli opatrenia na zamedzenie a odstránenie inštitučnej diskriminácie a zveľadili prácu inštitúcií systému na znemožňovaní diskriminácie. Odporúčaniami sa poukazuje aj na potrebu podnikania osobitných opatrení, tzv. opatrení afirmatívnej akcie, ktoré majú priniesť plnú rovnoprávnosť, ochranu a prosperitu osôb alebo skupín, ktoré sú v nerovnakom postavení oproti iným občanom.

Prehľad odporúčaní uvádzame v častiach správy, ktoré sa vzťahujú na jednotlivé podklady diskriminácie (kapitola 3).

Odporúčanie všetkým súdom všeobecnej príslušnosti (14. jún 2012)

Všetkým všeobecne príslušným súdom v Srbskej republike sa zaslalo odporúčanie, aby podnikli všetky nevyhnutné opatrenia, v súlade so zákonnými oprávneniami, ktorými sa zabezpečí, aby sa konania v sporoch o diskriminácii, ktoré sa vedú podľa ustanovení Zákona o zákaze diskriminácie a iných protidiskriminačných predpisov uskutočňovali expeditívne a ukončili v najkratšej možnej lehote, v súlade s článkom 41 odsek 3 Zákona o zákaze diskriminácie, v ktorom sa určilo, že je toto konanie súrne.

1.6 Legislatívne iniciatívy a mienky k predpisom

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti je taktiež oprávnený sledovať uskutočňovanie zákonov a iných predpisov, podnecovať vynesenie alebo zmenu predpisov, aby sa zveľadila ochrana proti diskriminácii. Poverenec má tiež aj oprávnenie dávať mienku k ustanoveniam predbežných návrhov zákonov a iných predpisov, ktoré súvisia so zákazom diskriminácie¹⁶.

¹⁵ Článok 33 bod 9 ZZD

¹⁶ Článok 33 bod 7 ZZD

Roku 2012 poverenička poskytla tri mienky príslušným orgánom k pracovným zmeniam zákonov a k jednej zákonodarnej iniciatíve¹⁷.

- Iniciatíva vláde Srbskej republiky k zmene Uznesenia o zriadení Fondu pre mladé talenty (vestník Službeni glasnik RS číslo 71/08, 44/09, 37/11), ktorou sa určili podmienky štipendovania najlepších študentov na štúdiách druhého a tretieho stupňa na cudzích univerzitách (28. máj 2012).
- Mienka k jednotlivým ustanoveniam pracovného znenia Zákona o zmenách a doplnkoch Zákona o nesporovom konaní v súvislosti s postupom pozbavenia spôsobilosti na právne úkony (5. november 2012).
- Mienka k ustanoveniam článkov 55a – 55d pracovného znenia Zákona o zmenách a doplnkoch Zákona o nesporovom konaní, ktorým sa určuje nové konanie, ktoré súvisí s povolením právnej zmeny pohlavia a rodovej identity (5. november 2012).
- Mienka k pracovnému zneniu Predbežného návrhu zákona o mediácii a potrebe zmeny častí predbežného návrhu zákona (5. november 2012).

1.7 Upozornenia a oznámenia verejnosti

Poverenec je oprávnený **upozorňovať verejnosť** na najčastejšie, typické a ťažké prípady diskriminácie¹⁸. Poverenec to robí na základe informácií a poznatkov z podaných sťažností, verejnoprávnych prostriedkov a iných zdrojov. V upozorneniach verejnosti poverenec poukazuje na páchatelov diskriminácie, spôsob výkonu diskriminácie, jednotlivcov alebo skupiny, voči ktorým boli vykonané najčastejšie, typické a ťažké formy diskriminácie, ako aj na následky ťažkých foriem diskriminácie.

Roku 2012 boli vydané dve upozornenia a 17 oznámení pre verejnosť, ktoré sa zverejnili v médiách a na stránke poverenca www.ravnopravnost.gov.rs

1.8 Uvedenie systému mediálnych služieb v rámci služby poverenca

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti je oprávnený navrhnúť stranám zmirovanie konancie, resp. mediáciu. Majúc na zreteli pozitívne podobné skúsenosti a prednosti mediácie poverenec začal s prácou na uvedení systému mediálnych služieb v rámci služby poverenca.

---

¹⁷ Detaily a konkrétne mienky poverenca pre ochranu rovnoprávnosti k zákonodarným iniciatívam sú sprístupnené v bežnej výročnej informácii za rok 2012. V skrátenej informácii uvádzame len všeobecný prehľad zákonodarných iniciatív.

¹⁸ Článok 33 bod 6 ZZD

Mediačné konanie je dôverný, štruktúrovaný proces, pri ktorom mediátor, tretia neutrálna strana, usmerňuje dialóg medzi osobami v konflikte tak, aby mohli zväziť problém novým spôsobom a prísť k výsledku, ktorý je pre všetkých prijateľný.

Zákon o zákaze diskriminácie neupravuje mediačný postup v prípadoch diskriminácie, ale poukazuje na uplatňovanie všeobecných predpisov, ktorými sa upravuje sprostredkovanie (mediácia). Predpisy o mediácii sa uvádzajú v Zákone o sprostredkovaní – mediácii Srbskej republiky z roku 2005¹⁹. Týmto zákonom sa určili základné zásady mediačného postupu, spôsob začiatku a uskutočňovania mediácie, oprávnenia strán, úlohy, povinnosti, oprávnenia a zodpovednosť mediátora, ako aj podmienky, ktoré mediátori musia splniť, aby mohli uskutočňovať mediáciu. Rokovacím poriadkom poverenca sa určili pravidlá o spôsobe konania zamestnancov v službe poverenca, ktorého cieľom je vymedzenie prípadov prilehavých pre mediáciu a spôsobov komunikácie so stranami (článok 27 rokovacieho poriadku).

V doterajšom období aktivity poverenca pre ochranu rovnoprávnosti na uvedení systému mediačných služieb v prípadoch diskriminácie prebiehali v štyroch smeroch: 1) utvorenie osobitného mediačného modelu v prípadoch diskriminácie, 2) utvorenie a realizácia vzdelávacieho programu špecializovaných mediátorov, 3) školenie zamestnancov v službe poverenca a 4) propagácia mediácie.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti založil pracovnú skupinu, ktorá vypracovala model mediácie prispôbený príznačnosťam situácie, ktorá vzniká výkonom diskriminácie. Niektoré špecifiká modelu uskutočňovaného v rámci služby poverenca:

- Osobitný model mediácie spočíva na štandardných zásadách mediácie, akými sú: dobrovoľnosť, dôvernosť, nestrannosť a neutralita.
- Vsunuli sa prvky mediácie medzi obeťou a páchatelom (*Victim – offender Mediation*), ktorá spočíva na koncepte restoratívnej pravdy, keďže sa štandardná mediácia neprispôbila situáciám diskriminácie, lebo je určená na riešenie zrážok a pri diskriminácii vo väčšine prípadov medzi stranami nejestvuje zrážka, ale ide o emotívnu alebo inú ujmu, ktorú jedna strana spôsobila druhej strane.
- Špecifické pravidlá o kritériách a spôsobe voľby predmetov prilehavých pre mediáciu²⁰.

¹⁹ Vestník Sl. Glasnik RS číslo 18/2005

²⁰ Určili sa osobitné pravidlá, ktoré vyradujú uplatnenie mediácie v prípadoch, pri ktorých je príčina podania sťažnosti pre diskrimináciu správanie, ktoré spočíva na niektorom normatívnom akte orgánu verejnej moci alebo právnickej osoby. Na druhej strane jestvujú aj osobitné kritériá na odhad uplatniteľnosti mediácie, ktoré sa vzťahujú na strany v konaní.

- Je redefinovaný princíp neutrality mediátora v tom zmysle, že on nesmie byť morálne neutrálny voči diskriminácii, ale musí celkom zrejme demonštrovať, že je morálne neprijateľná.
- Služba poverenca poskytuje stranám všetky relevantné informácie o postupe mediácie a štandardnom postupe pri sťažnostiach, čím sa stranám poskytuje možnosť zvážiť prednosti každého konania a zvoliť si to konanie, ktoré môže uspokojiť ich záujmy.

Poverenec je oprávnený menovať mediátorov a zapísať ich do *Zoznamu oprávnených mediátorov*, pričom je oprávnený ustáliť kritériá a bližšie podmienky, ktoré mediátori majú splniť, v súlade s ustanoveniami *Zákona o sprostredkovaní-mediácii*. Majúc na zreteli organizáciu práce služby poverenca a spôsob práce pri sťažnostiach, ako aj potrebu odstrániť každú pochybnosť o neutralite a nezaujatosti mediátora a samým tým maximálne ochrániť integritu mediácie, na zozname mediátorov poverenca môžu byť len osoby, ktoré nie sú zamestnané v službe poverenca a ktoré spĺňajú kritériá a bližšie podmienky, ktoré určil poverenec.

Roku 2012 sa ukončil prvý cyklus školenia mediátorov, ktoré úspešne absolvovalo 22 osôb²¹ a špecializované školenie sa naplánovalo na prvý kvartál 2013, po ktorého ukončení sa vykoná zápis mediátorov do *Zoznamu oprávnených mediátorov poverenca*. Školenie zamestnancov v službe poverenca sa realizovalo dvakrát, a to prednáškami a dielňami. Pripravili ho a realizovali členovia pracovnej skupiny, ktorá utvorila osobitný mediačný model. Nasleduje realizácia školení poprednej úrovne.

V doterajšom období kľúčové aktivity na propagovaní mediácie v prípadoch diskriminácie prebiehali v rámci projektu: - Partnerstvo pre toleranciu a ochranu proti diskriminácii v Srbsku, ktorý spoločne uskutočňujú Partneri pre demokratické zmeny Srbsko a Centrum pre alternatívne riešenie sporov. V rámci tohto projektu sa usporiadal celý rad panelových diskusií, dielní, tréningov, konferencií a iných aktivít vo vyše 15 miest Srbska, na ktorých sa zúčastnili aj zamestnanci v službe poverenca.

Roku 2012 zmierovacie konanie (mediácia) boli ponúknuté v celkovo siedmich predmetoch a vo všetkých siedmich predmetoch návrh na zmierenie nebol prijatý.

---

²¹ V súlade s podmienkami z verejnej výzvy, ktorá bola uverejnená koncom októbra 2012, pri voľbe kandidátov/kandidátok sa prihliadalo na rovnomerné regionálne zastúpenie, pričom sa uprednostnili kandidáti a kandidátky z marginalizovaných spoločenských skupín. Počas päťdenného školenia v októbri 2012 frekventanti mali príležitosť získať dodatočné poznatky o zručnostiach komunikácie, pochopenia konfliktov, technikách alternatívneho riešenia sporov a mediácii, fázach mediácie, ako aj o vedení mediácie a etických otázkach.

Príklady:

- Sťažovateľka uviedla, že jej suseda D.P. sa viackrát dopustila verbálnych urážok voči nej na podklade národnostnej príslušnosti s nasledujúcim obsahom:
  - Si Šiptárka, bedárka, slepaňa, nedovolím Ti šíriť sa, Ty, keby si bola hodná, nežila by si v baraku. Uviedla, že D.P. osočuje aj iné osoby proti nej a jej rodine pre ich príslušnosť k albánskemu národnostnému spoločenstvu.

- Sťažovateľ bol výborníkom zhromaždenia za obdobie rokov 2008 až 2012 v Obci I. a uvádza, že mu obecný úrad nezaplatil zmeškané úhrady výbornického príplatku, ktoré vypláca všetkým novým výborníkom zhromaždenia. Mieni, že je takýmto konaním diskriminovaný na podklade členstva v politickej organizácii.

2. Odborná služba a rozvoj inštitúcie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti

Na výkon odborných a administratívnych úkonov z pôsobnosti poverenca sa zriadila odborná služba, ktorá pomáha poverencovi vo výkone jeho príslušností.

Pravidlami o vnútornej úprave a systematizácii pracovných miest v odbornej službe poverenca sa systematizovalo spolu 60 pracovných miest, z čoho sú štyria zamestnanci na postavení, 53 zamestnanci na vykonávateľských pracovných miestach a traja zamestnanci na pracovných miestach zriadencom. Z plánovaného počtu je obsadených spolu 19 pracovných miest, vrátane povereníčka pre ochranu rovnoprávnosti. Vzhľadom na rozsah práce jestvujúci počet zamestnancov nie je optimálny pre včasnú a kvalitnú prácu tohto nezávislého orgánu. Hoci jestvuje potreba zvýšiť počet zamestnancov, vzhľadom na nepretržité zvyšovanie rozsahu práce a počtu aktivít, ktoré poverenec uskutočňuje, to nateraz nie je možné pre neadekvátny pracovný priestor, ktorý bol poverencovi koncom roku 2010 pridelený do užívania. Preto bol poverenec v uplynulom roku prinútený potrebu po väčšom počte zamestnancov prekonať občasným angažovaním osôb na podklade zodpovedajúcich zmlúv.

Z dôvodu čím účinnejšieho výkonu zákonom zverených príslušností z pôsobnosti poverenca a na podklade dvojročnej skúsenosti a praxe v činnosti služby vo februári 2012 sa navrhla zmena systematizácie, ktorú v novembri 2012 schválilo národné zhromaždenie²². Pravidlami²³ sa neurčilo zvýšenie počtu systematizovaných pracovných miest a na ich uskutočnenie nebolo treba vyčleňovať dodatočné rozpočtové prostriedky.

Roku 2012 sa zintenzívnili aktivity na zvyšovaní úrovne všeobecných a špecifických poznatkov a profesionálnych kompetencií zamestnancov v odbornej službe poverenca. Pre zamestnancov odbornej služby sa roku 2012 usporiadalo niekoľko školení, seminárov a dielní, kde boli prednášatelia renomovaní a skúsení odborníci z akademických ustanovizní a organizácií civilnej spoločnosti.

Z dôvodu zvýšenia účinnosti a kvality práce sa ustanovili postupy a nevyhnutné pokyny určené zamestnancom v odbornej službe. Pokynmi sa ustanovili interné postupy a štandardy a vypracovali sa za plnej participácie zamestnancov

---

²² Uznesenie o udelení súhlasu k Uzneseniu o novele Uznesenia o zriadení a činnosti odbornej služby poverenca pre ochranu rovnoprávnosti a Pravidlám o vnútornej úprave a systematizácii pracovných miest v odbornej službe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti (vestník Službeni glasnik RS číslo 111/12).

²³ Pravidlá o vnútornej úprave a systematizácii pracovných miest v službe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti sú sprístupnené na <http://www.ravnopravnost.gov.rs/lat/opstiAktiPoverenika.php?idKat=1>

ako živé dokumenty, ktoré podliehajú zmenám.

Pracovné miestnosti, ktoré používa poverenec majú rozlohu 248 m² a sú v obytnej budove v ulici Beogradskej číslo 70 na prvom poschodí, bez ochranky a nepatrí im parkovacie miesto pre služobné vozidlo, čo značne sťažuje nehatenú prácu. Jestvujúce pracovné miestnosti sa poverencovi prideliť ako dočasné riešenie, na základe záveru komisie na pridelenie služobných budov a pracovných miestností vlády Srbskej republiky, 77 č. 361-5713/2010 z 9. septembra 2010.

Pracovné miestnosti sa vybavovali počas roku 2011, keď sa inštalovala vstupná závera a zviňacia plošina pre osoby so zdravotným postihnutím. V uplynulom roku sa podnikli opatrenia, aby sa inštitúcia poverenca stala prístupnejšia osobám so zdravotným postihnutím a preto sa v zasadacej sieni a podateľni inštalovalo vybavenie na zosilňovanie zvuku, ktoré umožňuje ľahšiu komunikáciu s osobami s poškodeným sluchom. Inštaloval sa aj indukčný systém na amplifikáciu rečového prejavu, ktorý umožňuje osobám s načúvacím aparátom jasne počuť rečníka, resp. bez prekážok počuť zvuky vôkol nich. Miestnosti, kde je systém inštalovaný sú označené medzinárodným znakom, ktorý poskytuje užívateľovi načúvacieho aparátu informáciu o tom, že je uvedené miesto ozvučené osobitným spôsobom. Všetci zamestnanci v odbornej službe poverenca používajú vizitky s Braillovým písmom a začiatkom roku 2012 sa začalo s prípravou audiokníh a publikácií prispôbovaných osobám s poškodeným zrakom, ktorých vydávanie sa očakáva onedlho. Celkový pracovný priestor poverenca je vybavený dotykovými tabuľami v Braillovom písme, s názvom inštitúcie, čo osobám s poškodeným zrakom umožňuje ľahší vstup a pobyt v miestnostiach poverenca.

Jedným z dôležitých poslání poverenca je poskytovanie informácií občanom o ich právach a mechanizmoch právnej ochrany, ako aj informácií o možnostiach pokojného riešenia prípadov diskriminácie. Zákonom sa taktiež určila možnosť, že sa sťažnosti môžu podávať aj ústne do zápisnice, ako aj to, že sa pri postupe určovania skutkového stavu do zápisnice podávajú aj vyhlásenia sťažovateľov a iných osôb. Pre potrebu priamej komunikácie s občanmi počas roku 2012 sa finalizovali aktivity na **otvorení podateľne**.

Keďže nejestvovali priestorové a bezpečnostné predpoklady na to, aby sa práca podateľne organizovala v pracovnom priestore, v ktorom pracujú zamestnanci odbornej služby, na žiadosť poverenca sa zabezpečila jedna miestnosť ako ešte jedno prechodné riešenie. Podateľňa začala s prácou v máji 2012, keď zamestnanci v odbornej službe za podpory OBSE ukončili potrebné školenie a nadobudli potrebné poznatky a zručnosti viesť právne interview a porady. Keďže sa práca odbornej služby koná na dvoch lokalitách, podateľňa funguje podľa zásady predbežného určenia termínu stranám. Prijímanie strán sa organizovalo v utorok a štvrtok, ale si podľa možnosti možno dohodnúť termín aj v iný pracovný deň. Od začiatku práce podateľne bezplatnú právnu pomoc v podobe právnych informácií a právnych rád dostalo 66 strán a vyše 1000 občanov dostalo informácie telefonicky.

V spolupráci a za podpory *Agentúry Spojených štátov amerických* pre medzinárodný rozvoj (USAID) poverenec roku 2012 vytvoril novú internetovú stránku, ktorá je oproti predchádzajúcej vybavená nielen novými obsahmi, ale aj modernizovaná z aspektu sprístupnenia osobám s poškodeným sluchom a zrakom.

V máji roku 2012 sa skončilo aj s prácou na Rozvojovej stratégii inštitúcie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti²⁴ s aktívnou účasťou všetkých zamestnancov v odbornej službe. Stratégia vznikla ako výsledok potreby definovať strategickú prioritu práce poverenca v trojročnom období (2012-2015) z dôvodu zveladenia pôsobenia poverenca a úspešného uskutočňovania jeho poslania.

VIDENIE

**SRBSKO JE OTVORENÁ A TOLERANTNÁ SPOLOČNOSŤ
ROVNOPRÁVNÝCH ĽUDÍ, KTORÁ POSKYTUJE VŠETKÝM
ROVNAKÉ MOŽNOSTI.**

POSLANIE

**ODSTRÁNENIE VŠETKÝCH FORIEM DISKRIMINÁCIE A
USKUTOČNENIE PLNEJ ROVNOPRÁVNOSTI VO VŠETKÝCH
OBLASTIACH SPOLOČENSKÉHO ŽIVOTA.**

V stratégii sa definovali nasledujúce strategické priority: 1) účinné znemožňovanie diskriminácie a ochrana proti nej, 2) zvýšenie povedomia verejnosti o diskriminácii, 3) zviditeľnenie a sprístupnenie inštitúcie poverenca a 4) účinná a funkčná služba poverenca. V rámci každej priority sa definovali strategické ciele a strategické úlohy.

---

²⁴ Rozvojová stratégia inštitúcie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti je prístupná na: <http://www.ravnopravnost.gov.rs/lat/oNama.php>

3. Stav v uskutočňovaní a ochrane rovnoprávnosti a konanie poverenca

Srbská republika v ulplyných rokoch vypracovala dobrý právny rámec na znemožňovanie diskriminácie a uskutočňovanie rovnoprávnosti. Okrem schválenia protidiskriminačných zákonov Srbská republika schválila aj najdôležitejšie univerzálne a regionálne dohody v oblasti ľudských práv.

Ústavou Srbskej republiky²⁵ sa zakazuje akákoľvek diskriminácia, priama alebo nepriama, podľa akéhokoľvek podkladu, a najmä na podklade rasy, pohlavia, národnostnej príslušnosti, spoločenského pôvodu, narodenia, vierovyznania, politického alebo iného presvedčenia, majetkového stavu, kultúry, jazyka, veku a psychickej alebo fyzickej zdravotného postihnutia.

Vyniesli sa všeobecné a osobitné protidiskriminačné zákony: *Zákon o zákaze diskriminácie* (2009)²⁶, *Zákon o ochrane práv a slobôd národnostných menšín* (2002)²⁷, *Zákon o znemožňovaní diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím* (2006)²⁸ a *Zákon o rodovej rovnosti* (2009)²⁹.

Zákaz diskriminácie je obsiahnutý v mnohých zákonoch, ktorými sa upravujú jednotlivé oblasti spoločenských vzťahov: *Zákon o práci* (2005)³⁰, *Zákon o profesionálnej rehabilitácii a zamestnávaní osôb so zdravotným postihnutím* (2009)³¹, *Zákon o zdravotnej ochrane* (2005)³², *Zákon o základoch systému vzdelávania a výchovy* (2009)³³, *Zákon o cirkvách a náboženských spoločenstvách* (2006)³⁴. Trestnoprávna ochrana proti diskriminácii sa upravila *Trestným zákonníkom Srbskej republiky*³⁵, ktorým sa určili viac trestných činov v súvislosti so zákazom diskriminácie, akými sú porušovanie slobody prejavovania národnostnej alebo etnickej príslušnosti, hlásania viery a výkonu náboženských obradov, propagá-

---

²⁵ Vestník Službeni glasnik RS číslo 98/06, článok 21

²⁶ Vestník Službeni glasnik RS číslo 22/09

²⁷ Vestník Službeni list SRJ číslo 11/02, vestník Službeni list SCG číslo 1/03 – Ústavná charta a vestník Službeni glasnik RS číslo 72/09 – i. zákon

²⁸ Vestník Službeni glasnik RS číslo 33/06

²⁹ Vestník Službeni glasnik RS číslo 104/09

³⁰ Vestník Službeni glasnik RS číslo 24/05, 61/05 a 54/09

³¹ Vestník Službeni glasnik RS číslo 36/09

³² Vestník Službeni glasnik RS číslo 107/05 a 72/09 – i. zákon

³³ Vestník Službeni glasnik RS číslo 73/09

³⁴ Vestník Službeni glasnik RS číslo 36/06

³⁵ Vestník Službeni glasnik RS číslo 85/05, 88/05 – opr., 107/05 – opr., 72/09 a 111/09

cia a podnecovanie k nenávisti, násilenstvo voči osobe alebo skupine osôb na podklade niektovej ich osobnej vlastnosti a iné.

Tieto predpisy poskytujú dobrý právny rámec na prevenciu a kontrolu diskriminácie pomocou občianskoprávnej, trestnoprávnej a priestupko-vo-právnej, v súlade s medzinárodnými a európskymi štandardmi. To však neznamená, že nieto prietor na zveľadenie a doplnenie predpisov, ktoré sú relevantné z aspektu uskutočňovania a ochrany princípu rovnoprávnosti.

Hoci nejestvujú zhrnuté údaje o výskyte diskriminácie, je evidentné, že je diskriminácia aj naďalej veľmi rozšírený jav vo všetkých oblastiach spoločenského života.

Je potrebné vyzdvihnúť, že jedným predpokladom pre účinný boj proti diskriminácii je uvedenie mechanizmov na sledovanie výskytu diskriminácie, účinkov uplatňovania zákonných inštrumentov na ochranu proti diskriminácii, ako aj osobitných opatrení, ktoré sa podnikajú z dôvodu uskutočňovania rovnoprávnosti jednotlivých marginalizovaných a dotknutých spoločenských skupín. Avšak, napriek odporúčaniam poverenca uviesť jednotný a centralizovaný systém zhromažďovania a registrovania údajov relevantných pre sledovanie výskytu diskriminácie a spôsobov fungovania systému právnej ochrany proti diskriminácii, taký systém sa neuviedol, čo sťažuje nahliadnutie do reálneho stavu.

3.1 Vzťah občanov voči diskriminácii – prieskum verejnej mienky

Roku 2012 poverenc za podpory a pomoci Rozvojového programu Organizácie spojených národov (UNDP) usporiadal prieskum verejnej mienky: - Vzťah občanov voči diskriminácii v Srbsku³⁶, ktorý uskutočnilo Centrum pre slobodné voľby a demokraciu (CeSID).

Kľúčové výskumné poznatky poukazujú na to, že väčšina skúšaných mieni, že je diskriminácia príliš prítomná alebo mnoho prítomná v Srbsku. Posmeľuje skutočnosť, že sa počet tých, čo mienia, že diskriminácia vôbec nie je zakázaná znížil o polovicu vzhľadom na rok 2010. Zvýšil sa taktiež aj počet tých, čo veria, že jestvujú zrejme dôsledky pre tých, čo uskutočňujú diskrimináciu, ale je percento ešte stále nízke – iba 16% skúšaných. Ustarostuje údaj, že až tretina občanov uviedla, že je diskriminácia najväčšia pri zamestnávaní a občania uvádzajú diskrimináciu aj pri poskytovaní zdravotníckych služieb a školení, resp. vzdelávaní.

³⁶ Prieskum verejnej mienky Vzťah občanov voči diskriminácii v Srbsku je sprístupnený na: http://www.ravnopravnost.gov.rs/files/Izvestaj_diskriminacija_CPE_CeSID_UNDP_december_2012.pdf

Výsledky výskumov ukazujú, že občania majú tendenciu diskriminovať určité skupiny (LGBT, náboženské menšiny, cudzincov), ale to nevnímajú ako diskrimináciu. Tieto výsledky poukazujú na nedostatok povedomia občanov o diskriminácii, resp. o tom, že sú ich stanoviská a správanie diskriminačné. Je to najviditeľnejšie pri LGBT populácii, o ktorej vo verejnosti ešte stále prevládajú protichodné názory, ako aj pri náboženských menšinách, o ktorých sa veľmi málo rozpráva.

Výskumy poukazujú na to, že sú občania vo veľkej miere homofóbny, nábožensky intolerantných je trochu viac ako nábožensky tolerantných, ako aj na to, že je výrazná xenofóbia. Okrem toho sa pri občanoch Srbska prejavuje určitý stupeň negatívnych stereotypov voči Rómom a určitá dávka antisemitizmu, ale pri oboch segmentoch je viac takých, čo nemajú negatívne postoje. Menej sú náchylní diskriminovať osoby so zdravotným postihnutím a trpiacich HIV-om/AIDS-om, ale súčasne majú veľkú sociálnu dištanciu voči trpiacim na HIV/AIDS, resp. menší počet skúšaných je prichystaný nadviazať určité sociálne vzťahy s chorými na túto chorobu, čo tiež môže byť dôvod diskriminácie.

Z výskumu možno zistiť zmeny v sociálnej dištancii, ktoré jestvujú medzi spoločenskými skupinami v Srbsku od roku 2009 dodnes, resp. stupni tolerancie, ale aj schopnosti občanov čeliť predsudkom a rešpektovať odlišnosti. Sociálna dištancia je najväčšia voči príslušníkom LGBT populácie a je vysoká aj voči HIV pozitívnym osobám, osobám s mentálnym postihnutím, náboženským menšinám, azylantom a cudzincom, kým je voči iným skupinám sociálna dištancia menšia. Je evidentné, že v niekoľkých uplynulých rokoch neprišlo k zmenám v dištanciách, čo nasvedčuje skutočnosti, že sú dištancie časť predsudkov a postojov, ktoré sa utvárajú v období socializácie mladých a že sa následne nemenia vo väčšom rozsahu a sú meniteľnou kategóriou len v dlhom časovom období.

Výskumy poukázali na to, že inštitúcie, ktoré sa zaoberajú ochranou ľudských práv nie sú dostatočne zviditeľnené a že dve tretiny obačov nie sú si istí alebo nevedia, na ktoré inštitúcie sa môžu obrátiť, ak sú vystavené diskriminácii. Ešte stále je slabá informovanosť občanov o inštitúcii poverenca pre ochranu rovnoprávnosti, o jeho úlohe a príslušnosti.

3.2 Diskriminácia na podklade pohlavia a rodovej integrity

Diskriminácia na podklade pohlavia je jedným z najrozšírenejších druhov diskriminácie v Srbsku. Rovnoprávnosť žien a mužov je zaručená ústavou a predpisom sa stanovila povinnosť štátu viesť politiku rovnakých možností³⁷. *Zákon o rodovej rovnosti* stanovuje, že sú orgány verejnej moci povinné vyvíjať aktívnu politiku rovnakých možností vo všetkých oblastiach spoločenského života, pod čím sa rozumie rovnoprávna účasť žien a mužov vo všetkých fázach plánova-

---

³⁷ Článok 15 Ústavy Srbskej republiky

nia, vynášania a uskutočňovania rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú postavenie žien a mužov³⁸. V Srbsku naďalej nejestvuje rodovo senzitívna štatistika, resp. zhromažďovanie a spracovanie dát podľa pohlavia, ktoré umožnia sledovať, skúmať a analyzovať údaje o postavení mužov a žien. Výnimkou je Národná služba zamestnávania a Republikový štatistický ústav³⁹.

Jestvujúce údaje potvrdzujú, že sú ženy v nepriaznivejšom postavení oproti mužom vo všetkých oblastiach spoločenského života. Zvlášť ustarostľuje diskriminácia žien na trhu práce, pri účasti v rozhodovaní, v ekonomickej sfére a vzdelávaní, násilie nad ženami na podklade rodu, rodová nerovnosť v médiách a iné.

Diskriminácia žien vo sfére pracovných vzťahov a zamestnávania je veľmi rozšírená⁴⁰. Prejavuje sa v menšej sadzbe aktivity žien oproti mužom, ich horšom postavení na trhu práce, menších šancách zamestnať sa a kariérnom postupe, nižšej úhrade za prácu a inom.

Podľa údajov Národnej služby zamestnávania⁴¹ roku 2012 z celkovo 761 834 nezamestnaných osôb 394 993 sú ženy. Jestvujúce údaje poukazujú⁴² aj na to, že ženy patria medzi 80% osôb, ktoré dobrovoľne nechali prácu z rodinných dôvodov a 98% osôb, ktorých jedinou prácou je práca v domácnosti.

Tehotné ženy a rodičky sú vo výrazne nepriaznivom postavení, lebo napriek skutočnosti, že sa Srbsko zasadzuje za zvýšenie natality a že sa zákonmi zaručuje osobitná ochrana týchto kategórií žien, ich pracovné práva sa často porušujú. Osobitne ustarostľuje skutočnosť, že sa ženám, ktoré pracujú na dobu určitú, občas aj viac rokov, nepredlžujú pracovné zmluvy, keď zostanú tehotné.

Z praxe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti

Prijatých bolo **42 sťažností pre diskrimináciu na podklade pohlavia a 3 pre rodovňu identitu**. Najviac sťažností podľa všetkých podkladov sa odovzdalo

³⁸ Článok 3 ZRP

³⁹ Roku 2011 bola zverejnená tretia v poradí publikácia Ženy a muži v Srbskej republike, v ktorej sa uviedli štatistické údaje podľa pohlavia (prvá bola zverejnená roku 2005, druhá roku 2008).

⁴⁰ Viac v publikácii Diskriminácia žien na trhu práce, Srbský viktimologický spolok, 2012, <http://www.vds.org.rs/KnjigaDiskriminacijaZenaNaTrzistuRadaUSrb.htm>

⁴¹ Bulletin Národnej služby zamestnávania, december 2012 http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/380_bilten_nsz-__december_2012.pdf

⁴² Ženy a muži v Srbskej republike, Srbská republika, Republikový štatistický ústav, Belehrad 2011

z dôvodu diskriminácie v oblasti práce a zamestnávania (20), kým sa 7 sťažností odovzdalo z dôvodu diskriminácie v konaniach pred orgánmi verejnej moci a 5 v oblasti verejného informovania a médií.

- Podávateľka sťažnosti uviedla, že právnická fakulta zamietla jej žiadosť o to, aby sa z dôvodu zmeny mena po zmene pohlavia z mužského na ženské, ktorá sa udiala po nadobudnutí diplomu, vykonala „oprava“ diplomu a vydal nový diplom, v ktorom sa uvedie jej nové meno. Po uskutočnenom konaní poverenička pre ochranu rovnoprávnosti poskytla mienku, že sa právnická fakulta nevydaním diplomu, ktorý mal znieť na nové meno z dôvodu zmeny pohlavia, dopustila priamej diskriminácie na podklade pohlavia. K mienke sa pripojilo aj odporúčanie, aby právnická fakulta podnikla všetky potrebné opatrenia, ktoré umožnia, aby sa podávateľke sťažnosti a iným osobám, ktoré si po nadobudnutí diplomu zmenili meno z dôvodu zmeny pohlavia vydali nové diplomy a iné verejné doklady na ich žiadosť, ktorých vydávanie je v príslušnosti fakulty, v ktorých sa uvedie ich nové meno, rešpektujúc domáce a medzinárodné štandardy v doméne ochrany transsexuálnych osôb proti všetkým formám diskriminácie. Právnická fakulta konala podľa odporúčania a vydala diplom podávateľke sťažnosti, ktorý znel na jej nové meno.

Táto sťažnosť bola súčasne aj podnetom, aby sa podľa oprávnení z článku 33 odsek 9 Zákona o zákaze diskriminácie zaslalo odporúčanie všetkým univerzitám v Srbsku k schváleniu opatrení na uvedenie rovnoprávného zaobchádzania s osobami, ktoré si po nadobudnutí diplomu zmenili meno z dôvodu zmeny pohlavia, aby fakulty transsexuálnym osobám na ich žiadosť vydávali nové diplomy a iné verejné doklady, ktorých vydávanie je v príslušnosti fakúlt, v ktorých sa uvedie ich nové meno, a to rýchlym, transparentným a prístupným spôsobom, dodržiavajúc domáce a medzinárodné štandardy v doméne ochrany transsexuálnych osôb proti všetkým formám diskriminácie.

Pre diskrimináciu z dôvodu pohlavia poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal tri žaloby:

- Prvá žaloba pre tento druh diskriminácie bola podaná proti **Futbalovému zväzu Srbska** z dôvodu diskriminácie ženských futbalových klubov oproti mužským futbalovým klubom na podklade pohlavia hráčov/hráčok. Totiž v článku 79 Pravidiel o registrácii, statuse a transfere hráčov Futbalového zväzu Srbska (vestník Službeni list Fudbal z 20. júna 2011) sa určilo, že úhrada nákladov vložených do školenia a vývoja futbalovej hráčky, ktorú vypláca ženský futbalový klub pri presune futbalovej hráčky je 15% úhrady, ktorú vypláca mužský futbalový klub pri presune futbalového hráča. Prvostupňovým rozsudkom sa v úplnosti schválil žalobný nárok poverenca pre ochranu rovnoprávnosti a určilo sa, že sa ustanovením pravidla z článku 79 pravidiel Futbalový zväz Srbska dopustil diskriminácie ženských futbalových klubov na podklade pohlavia ich hráčov, uložilo sa žalovanému odstrániť diskriminačné

ustanovenie z článku 79 pravidiel a tiež aj zverejniť rozsudok v jednom denníku s národným nákladom. Futbalový zväz Srbska sa odvolal na uvedený rozsudok a Odvolací súd v Belehrade rozsudkom zo 6. novembra 2012 žalobu FZS zamietol ako neopodstatnenú a potvrdil rozsudok Prvého základného súdu v Belehrade. Spor sa právoplatne ukončil.

- Druhá žaloba sa odovzdala **proti istej banke** pre presunutie zamestnanej ženy na nižšie pracovné miesto po jej návrate z materskej dovolenky a pracovnej neprítomnosti z dôvodu opatery dieťaťa. Konanie ešte stále prebieha, hoci sa žaloba odovzdala 17. septembra 2012. Prvé pojednávanie sa totiž určilo na 5. jún 2013 a preto si poverenec pre ochranu rovnoprávnosti žiadal od súdu podniknúť nevyhnutné opatrenia, aby sa termín pojednávania určil v čím kratšej lehote, pričom sa mala na zreteli zásada súrnosti sporu z dôvodu ochrany proti diskriminácii.
- Tretia žaloba z dôvodu diskriminácie na podklade pohlavia bola podaná **proti reťazcu pizzerií**, ktoré zamestnávajú výlučne ženy v predajných objektoch. Potom ako sa objavili oznamy na predajných miestach pizzerie: - Chcete byť časťou C tímu? a - Potrebné dievčatá pre okienkovú prácu sa dobrovoľní skúšajúci diskriminácie predstavili ako uchádzači so záujmom o prácu a rozprávali sa so zamestnancami a osobami, ktoré sa predstavili ako príslušné pre vedenie pracovných pohovorov. Pohovory sa vykonali na troch predajných miestach v Belehrade a na všetkých troch miestach skúšajúcim mužského pohlavia povedali, že sa nemôžu zamestnať, lebo politikou firmy je zamestnávať len ženy. Žaloba bola odovzdaná 23. augusta 2012 a konanie pred Prvým základným súdom v Belehrade prebieha.

*Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal roku 2012 aj žiadosť o začatie **priestupkového konania** proti obchodnej spoločnosti T.M. z K., bývalého zamestnávateľa S.A., ktorý v rozpore so záväzkom z programu zamestnávania Prvá šanca odmietol sťažovateľke a jej kolegyniam predĺžiť pracovnú zmluvu výlučne z dôvodu tehotenstva. Konanie prebieha.*

Roku 2012 bolo odovzaných niekoľko **odporúčaní opatrení na uskutočňovanie rovnoprávnosti z dôvodu diskriminácie na podklade pohlavia:**

- Republikovému fondu zdravotného poistenia a Ministerstvu zdravia, ktorým sa odporučilo podniknúť opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby ženy, čo plánujú rodinu, tehotné ženy a rodičky do 12 mesiacov po pôrode uskutočnili právo na zdravotné poistenie podľa tohto podkladu aj v situácii, keď majú poistenie podľa niektorého iného podkladu, ale ho v praxi neuskutočňujú, lebo poplatník príspevkov pre povinné zdravotné poistenie nevykonáva záväzok platenia príspevkov;

- odporúčania opatrení pre 19 miest a obcí v Srbsku⁴³, aby v medziach svojich príslušností a jestvujúcich rozpočtových prostriedkov finančne podporili prácu špecializovaných organizácií civilnej spoločnosti z územia svojich obcí, ktoré poskytujú pomoc a podporu ženám, ktoré trpia rodinným/partnerským násilím;

- odporúčanie opatrení na uskutočnenie rovnoprávnosti Obci Prijepolje, ktorým sa odporúčalo podniknúť všetky potrebné opatrenia na to, aby sa rozhodnutiami o založení miestnych spoločenstiev, novými štatútmi a inými aktmi v orgánoch miestnych spoločenstiev a konaniami o voľbe do tých orgánov zabezpečila rovnoprávnosť pohlaví a uskutočnenie rovnakých možností.

Národnému zhromaždeniu Srbskej republiky sa poskytlo odporúčanie, aby neodkladne podniklo všetky potrebné opatrenia, v súlade so svojimi oprávneniami, aby sa zabezpečilo, aby v zložení všetkých delegácií Národného zhromaždenia Srbskej republiky v medzinárodných parlamentných inštitúciách bolo najmenej 30% osôb menej zastúpeného pohlavia, v súlade s článkom 38 odsek 2 *Zákona o rodovej rovnosti*. Národnému zhromaždeniu Srbskej republiky sa takiež poskytlo odporúčanie podniknúť všetky potrebné opatrenia na to, aby sa zabezpečilo, aby v zložení všetkých parlamentných výborov boli rovnomerne zastúpené osoby menej zastúpeného pohlavia, v súlade s ústavnou zárukou rovnoprávnosti mužov a žien a povinnosťou štátnych orgánov vyvíjať politiku rovnakých možností.

3.3 Diskriminácia na podklade národnostnej príslušnosti a etnického pôvodu

Príslušníci národnostných menšín sú vystavení diskriminácii, hoci sa ich právne postavenie osobitne upravilo Ústavou Srbskej republiky a osobitnými zákonmi, akými sú *Zákon o ochrane práv a slobôd národnostných menšín*⁴⁴ a *Zákon o národnostných radách národnostných menšín*⁴⁵, ako aj inými zákonmi, v ktorých jestvujú ustanovenia, ktoré sa vzťahujú na otázky významné pre národnostné menšiny.

Výsledky výskumov⁴⁶ nasvedčujú, že najväčší stupeň etnickej dištancie jestvuje voči Albáncom, potom nasledujú Chorváti, Rómovia, Bosniaci a Maďari. Zo sťažností zaslaných poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti možno uza-

---

⁴³ Niš, Kruševac, Leskovac, Kragujevac, Kraljevo, Vlasotince, Vranje, Kikinda, Novi Bečej, Smederevska Palanka, Nový Sad, Vršac, Novi Pazar, Bácska Topola, Savski Venac, Stari Grad, Novi Beograd, Vračar a Palilula

⁴⁴ Vestník Službeni list SRJ číslo 11/02, Službeni list SCG číslo 1/03 – Ústavná charta a Službeni glasnik RS číslo 72/09 – i. zákon

⁴⁵ Vestník Službeni glasnik RS číslo 72/09

⁴⁶ Vzťah občanov voči diskriminácii v Srbsku

vriieť, že sa príslušníci národnostných menšín často cítia byť diskriminovanými, najmä pri konaniach pred orgánmi verejnej moci, dokonca aj v situáciách, keď nejedná o porušenie práva na rovnoprávnosť.

Postavenie rómskej národnostnej menšiny v Srbsku je aj naďalej zlé, často je vystavená veľmi prítomnému a rozšírenému nenávisťnému prejavu a diskriminácii voči Rómom je najviac vyjadrená v oblasti vzdelávania, zamestnávania, zdravotnej ochrany a bývania.

V správe Rady Európy *Ludské práva Rómov a kočovníkov v Európe*⁴⁷ sa uvádza, že dôvody nepriaznivého postavenia Rómov v Srbsku spočívajú v tom, že veľký počet príslušníkov rómskeho spoločenstva nemá osobné doklady a žije v neformálnych sídlach. Výskumy ukázali, že je 72% rómskych sídel nelegalizovaných (z celkovo 593), kým sa v správe Rady Európy s ústretosťou konštatuje, že len v Belehrade jestvuje 137 neformálnych rómskych sídel, a že sa roku 2011 zaznamenal zvýšený počet nútených presídlení⁴⁸. Okrem toho rómske deti takmer vôbec nenavštevujú predškolské ustanovizne a podľa údajov Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii 62% rómskych detí nikdy nenavštevovalo výučbu alebo opustilo školenie, kým iba 9,6% pokračovalo a skončilo ďalšie vzdelávanie⁴⁹. Jestvujú indície k tomu, že je vo vzdelávacej sústave diskriminácia voči Rómom výrazná a že je ona jedným z hlavných dôvodov, prečo sú rómske deti vyradené zo vzdelávacej sústavy a prečo mnohé z nich predčasne opúšťajú školenie alebo ho končia s nízkymi vzdelnostnými výsledkami⁵⁰.

Sú aj určité zlepšenia postavenia rómskej populácie. Doplnil sa, napríklad, *Zákon o nesporovom konaní*⁵¹ takým spôsobom, že sa určil postup určovania času a miesta narodenia osôb, ktoré neboli zapísané do matrík, čím sa urobil prvý krok k riešeniu problému tzv. právne neviditeľných osôb.

⁴⁷ *Ludské práva Rómov a kočovníkov v Európe*, Rada Európy, Štrasburg, február 2012. (Human rights of Roma and Travellers in Europe, Concil of Europe).

http://www.coe.int/commissioner/source/prems/prems79611_GBR_CouvHumanRightsof-Roma_WEB.pdf

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ *Správa Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii o Srbsku*, Rada Európy, Štrasburg, 2011 (ECRI Second report on Serbia, Council of Europe)

⁵⁰ *Situačná analýza vzdelávania a sociálne zapojenie rómskych dievčat v Srbsku*, CARE Srbija, marec 2011

⁵¹ *Vestník Sl glasnik SRS číslo 25/82 a 48/88 a Sl. Glasnik RS číslo 46/96 – i. zákon, 18/2005 – i. zákon a 85/2012*

Z praxe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti

Roku 2012 sa odovzdalo 68 sťažností (17,2%) z dôvodu diskriminácie na podklade národnostnej príslušnosti a etnického pôvodu.

Najviac sťažností bolo na podklade príslušnosti k rómskej národnostnej menšine (31), kým značne menej sťažností bolo odovzdaných na podklade príslušnosti k iným národnostným menšinám – albánskej (4), macedónskej (4), bosnianskej (3), chorvátskej (3), maďarskej (3) a boli aj sťažnosti z dôvodu príslušnosti k ukrajinskej, čiernohorskej, slovenskej, bulharskej, českej, rumunskej a vlašskej menšine. Je zaujímavé, že sa v tomto roku prijalo 15 sťažností pre diskrimináciu z dôvodu srbskej národnostnej príslušnosti.

Podobne ako v uplynulom roku zo sťažností odovzdaných pre diskrimináciu na podklade národnostnej príslušnosti možno uzavrieť, že sa príslušníci národnostných menšín cítia byť diskriminovaní bežne vo všetkých oblastiach spoločenských vzťahov, najmä v konaniach pred orgánmi verejnej moci. Z celkového počtu sťažností odovzdaných z tohto dôvodu sa 19 vzťahovalo na konanie pred orgánmi verejnej moci a vo väčšine prípadov sa nezistila diskriminácia.

Národnostná rada maďarskej národnostnej menšiny v Srbsku podala sťažnosť proti Národnej službe zamestnávania. V sťažnosti sa uvádza, že pri postupe previerky psychických a fyzických spôsobilostí vychovávateľov, učiteľov a iného personálu vo výučbe národná služba zamestnávania nezabezpečuje podmienky, ktoré sú prijateľné pre príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny pri testovaní. Vyniesla sa mienka, že Národná služba zamestnávania nediskriminovala príslušníkov a príslušníčky maďarskej národnostnej menšiny pri previerke psychických a fyzických schopností pre prácu s deťmi a žiakmi, lebo štandardizácia psychologických meracích inštrumentov je nie v jej príslušnosti, ale je ňou poverený Psychologický spolok Srbska.

Z celkového počtu sťažností pre diskrimináciu na podklade národnostnej príslušnosti sa 10 vzťahovalo na sféru pracovných vzťahov a zamestnávania. Sťažovatelia uvádzajú, že sa s nimi odlišne zaobchádzalo ako s inými zamestnancami pre ich národnostnú príslušnosť a boli aj sťažnosti, v ktorých sťažovatelia tvrdili, že boli diskriminovaní už pri postupe zamestnávania, resp. že neboli prijatí do pracovného pomeru, lebo sú príslušníci niektorého národnostného spoločenstva. Prijatých bolo deväť sťažností z dôvodu diskriminácie na podklade národnostnej príslušnosti vo sfére vzdelávania a odborného usporiadania a osem vo sfére verejného informovania a médií.

V upozornení z 2. marca 2012 najprísnejšie bol odsúdený útok na Goranca Dželima Limana a vyjadriť sa očakávanie, že páchatelia tohto brutálneho činu budú adekvátne potrestaní. Verejnosť už bola upozornená, že incidenty motivované nenávisťou voči každému, čo je iný sú bežná obvyklá a že preto štátne orgány musia rozhodnejšie reagovať na násilie a trestať ho. Vyzdvihlo sa tiež, že také útoky poukazujú na nevyhnutnosť zapojenia všetkých, od príslušných orgánov a inštitúcií po jednotlivcov a jednotlivkyne, do rozširovania a afirmovania hodnôt spoločnosti, v ktorej sú všetci ľudia rovní, bez akéhokoľvek rozdielu z hľadiska národnostnej príslušnosti alebo akéhokoľvek osobného statusu.

Najviac sťažností na podklade národnostnej príslušnosti bolo z dôvodu príslušnosti k rómskej národnostnej menšine, ale môžeme konštatovať, že je počet sťažností zaslaných podľa toho podkladu aj naďalej nízky, ak sa má na zreteli rozšírenosť diskriminácie voči tejto národnostnej menšine.

- Organizácia P. podala sťažnosť proti Mestskej správe Mesta B., Sekretariátu sociálnej ochrany z dôvodu zmluvy o užívaní mobilných bytových jednotiek uzavretej medzi Sekretariátom sociálnej ochrany a užívateľmi, presídlenými príslušníkmi rómskej národnosti, ktorou sa, okrem iného, určilo, že záväzkom užívateľov je slušné správanie sa voči zástupcom Sekretariátu sociálnej ochrany, posielanie detí do školy a aktívne hľadanie práce pracovne spôsobilých užívateľov, potom vyvesenie oznámenia o domovom poriadku, ktoré sa líši od podobných aktov v bytových jednotkách, kde nežijú Rómovia tým, že sa taxatívne uvádzajú zakázané správania a písomné upozornenie, ktorým sa užívateľom zakazuje, aby v ich bytových jednotkách spali nahí. Určilo sa, že sa týmto aktom diskriminujú Rómovia, užívatelia mobilných bytových jednotiek, na podklade ich národnostnej príslušnosti a odporučila sa zmena sporných ustanovení zmluvy o užívaní mobilných bytových jednotiek, ako aj zmena domového poriadku a odstránenie písomného upozornenia.

- Organizácia R.c.m. z B. odovzdala sťažnosť proti O.A. pre urážlivý „žart“, ktorý napísal na svojom twitter profile, ktorý znel takto: - Cigánska eskorta – štence, čo ich nasledujú, kým zbierajú kartón. Po uskutočnenom konaní sa vyniesla mienka, že sa týmto textom porušila dôstojnosť príslušníkov a príslušníčok rómskej národnostnej menšiny, čím sa vykonal akt diskriminácie – znepokojujúce a znevažujúce zaobchádzanie a vydalo sa aj zodpovedajúce odporúčanie. Podľa tohto odporúčania sa konalo tak, že sa v miestostiach poverenca pre ochranu rovnoprávnosti usporiadalo zasadnutie predstaviteľov R.c.m. z B., organizácie, ktorá bojuje o ochranu práv rómskej národnostnej menšiny a O.A., aby priamo zistil, na aké problémy rómske spoločenstvo naráža v bežnom živote a ako naň vplyva text uvedeného obsahu.

Pre diskrimináciu na podklade rómskej národnostnej príslušnosti sa vy- nieslo aj odporúčanie o opatreniach na uskutočnenie rovnoprávnosti, ktoré bolo adresované Mestu Niš. Odporúčalo sa podniknúť opatrenia, aby sa príslušníkom rómskej národnostnej menšiny, presídleným z obce vedľa Belvilu v Novom Be- lehrade a ubytovaným v sklade v Daničičovej ulici v Niši zabezpečilo bývanie, ktoré uspokojí medzinárodné štandardy bývania v alternatívnom ubytovaní občanov, ktorí sa presídľujú z neformálnych obcí. Taktiež sa odporúčilo, aby sa proces zaopatrenia a integrácie presídlených príslušníkov rómskeho národnos- tného spoločenstva uskutočnil v spolupráci s presídlenými osobami a za ich ak- tívnej účasti, s prihliadnutím na ich potreby a právo na účasť vo vynesení všet- kých rozhodnutí, ktoré s nimi súvisia, vrátane presídlenia a spôsobu spoločenskej integrácie, v súlade s medzinárodnými štandardmi a pokynmi k presídľovaniu osôb z neformálnych obcí. Žiaľ, napriek vyjadrenej prichystanosti konať podľa odporúčania mestské vrchnosti neuskutočnili odporúčanie poverenkyne.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti pre diskrimináciu na podklade príslušnosti k rómskej národnostnej menšine podal **dve žaloby**.

- Prvá žaloba bola proti Vasovi Keničovi zo Svrljiga, ktorý 3. júna 2011 novinárke Srbského rozhlasu a televízie dal vyhlásenie v súvislosti s in- formáciou, že sa J.M. s piatimi deťmi nastahuje do budovy, kde on žije: - *Neslúži nám na chválu, že sa Rómka nastahuje do našej budovy. Má veľa detí, päť detí, ona..., čo ja viem. Je to neporiadok. Rómovia sú Rómovia... Viete ako to beží, vždy majú nejaké osobitné sídlo, oddelené a tak.* Tento príspevok sa odvysielal 6. júna 2011 na RTS. Na základe tejto žaloby bol vynesenej právoplatný rozsudok, ktorým sa ustanovila ťažká forma pri- amej diskriminácie príslušníkov a príslušníčok rómskej národnostnej menšiny – vzbudzovania a podnecovania nerovnoprávnosti, nenávisťi a neznášanlivosti na podklade národnostnej príslušnosti. Žalovanému sa zakázalo poskytovať vyhlásenia v budúcnosti a uvádzať postoje, ktorými sa diskriminuje rómska národnostná menšina, uložilo sa mu na jeho náklady zverejniť prepáčenie v denníku s národným nákladom, ako aj uverejniť rozsudok v denníku s národným nákladom na jeho náklady.
- Druhá žaloba sa podala proti reštaurácii rýchleho občerstvenia M.D., lebo pracovník ochranky nedovolil deťom rómskej národnosti vojsť do reštaurácie so ženou, ktorá im chcela kúpiť stravu v reštaurácii. Prv- ostupňový súd rozhodnutím z 30. októbra 2012 zamietol žalobu, lebo žalobca nemal súhlas osôb, o ktorých tvrdil, že sa proti nim vykonal úkon priamej diskriminácie. Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti 19. decembra 2012 podal žalobu proti uzneseniu prvostupňového súdu a konanie je pred Vyším súdom v Belehrade z dôvodu rozhodovania o žalobe. V súvislosti s týmto prípadom bola odovzdaná aj **priestupková prihláška**.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal žiadosť o začatie **dvoch priestupkových konaní** z dôvodu diskriminácie v oblasti výchovy a vzdelávania na podklade príslušnosti k rómskej národnostnej menšine. Jedna priestupková prihláška sa odovzdala proti predškolskej ustanovizni a riaditeľovi predškolskej ustanovizne v obci Deževa-Vožegrnci pri Novom Pazare z dôvodu segregácie rómskych detí z presídlených rodín, ktoré navštevovali prípravný predškolský program v **osobitnej skupine a osobitnej budove** vzhľadom na deti srbskej a bosnianskej národnostnej príslušnosti. Druhá priestupková prihláška sa podala proti základnej škole a riaditeľovi školy v rovnakom mieste pre segregáciu rómskych detí z presídlených rodín, ktoré navštevovali štvrtý ročník základnej školy v **osobitných triedach a osobitnej budove** vzhľadom na deti srbskej a bosnianskej národnostnej príslušnosti. Obidve konania prebiehajú.

3.4 Diskriminácia na podklade zdravotného postihnutia

V uplynulých rokoch sa zlepšil normatívny rámec a zvýšilo sa spoločenské zviditeľnenie osôb so zdravotným postihnutím, ale sú osoby so zdravotným postihnutím aj naďalej v horšom postavení vzhľadom na iných občanov. Diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím jestvuje vo všetkých sférach spoločenského a súkromného života a najvýraznejšia je v oblasti zamestnávania, vzdelávania, prístupnosti objektov, služieb a bývania. Postavenie osôb so zdravotným postihnutím možno zvažovať prostredníctvom vysokého stupňa nezamestnanosti, nízkeho stupňa vzdelania, chudoby, politickej neúčasti, násilia, ktorému sú zvlášť vystavené ženy so zdravotným postihnutím, rizika inštitucionalizácie, ako aj sťaženého prístupu k verejným objektom, plochám a službám.

Pozitívny posun vo vzdelávaní detí s poruchami vo vývoji a zdravotným postihnutím sa zaznamenal uvedením inkluzívneho vzdelávania⁵², čo umožnilo, aby sa väčší počet detí zapísal do bežnej školy, ale ešte stále sú časté javy diskriminácie detí s poruchami vo vývoji v uskutočňovaní práva na vzdelávanie, ktoré prihliada na ich vzdelanostné a výchovné potreby. Sú tiež aj posuny v oblasti zamestnávania, ale ešte stále sa veľa pozornosti musí venovať zamestnávaniu osôb so zdravotným postihnutím, lebo je celková nezamestnanosť osôb so zdravotným postihnutím trikrát vyššia ako pri inom obyvateľstve.

Neprístupnosť verejných objektov a plôch je aj naďalej jedným zo základných problémov v uskutočňovaní rovnoprávnosti osôb so zdravotným postihnutím, hoci sa predpisom stanovilo, že objekty a plochy, ktoré sa verejne používajú musia byť upravené v súlade so štandardmi prístupnosti⁵³. Avšak, mnohé objekty nie sú prístupné, vrátane miestností štátnych orgánov, čo sťažuje usku-

---

⁵² Zákon o základoch sústavy výchovy a vzdelávania (vestník Službeni glasnik RS číslo 72/09 a 52/11)

⁵³ Zákon o plánovaní a výstavbe (vestník Službeni glasnik RS číslo 72/09, 81/09 – opr., 64/10 – uznesenie ÚS a 24/11)

točňovanie mnohých práv a znemožňuje spoločenskú inklúziu osôb so zdravotným postihnutím.

Z praxe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti

Najviac sťažností roku 2012 súviselo s diskrimináciou na podklade zdravotného postihnutia – 76 (19,2%). Zo sťažností možno uzavrieť, že je diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím aj naďalej prítomná takmer vo všetkých oblastiach spoločenského života.

Z celkového počtu sťažností sa 20 sťažností podalo pre diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia pri poskytovaní verejných služieb alebo užívaní objektov, 15 sťažností súviselo s konaním pred orgánmi verejnej moci, kým 14 sťažností súviselo s diskrimináciou na podklade zdravotného postihnutia v oblasti práce a zamestnávania. Trochu menej sťažností sa prijalo v oblasti zdravotnej a sociálnej ochrany, ako aj dôchodkového a invalidného poistenia.

- Sťažovateľ je osoba so zdravotným postihnutím, ktorá používa invalidný vozík, trpí kvadruplégiou, a preto nemôže písať a podpisuje sa pomocou faksimile. Uviedol, že mu v Mestskej správe Mesta B. nedovolili overiť faksimile, ale ho zaslali na súd a že aj na súde len po zákroku šéfa oddelenia pre overovanie podpisov získal povolenie overiť faksimile. Na základe tejto sťažnosti sa uskutočnili dve oddelené konania: proti Mestskej správe Mesta B., pre ktorú sa určilo, že vykonala diskrimináciu – porušenie zásady rovnakých práv a povinností osôb so zdravotným postihnutím a proti súdu, pre ktorý sa neurčilo, že diskriminoval osoby so zdravotným postihnutím. Po uskutočnení konaní sa odporučilo týmto štátnym orgánom, aby všetkým osobám so zdravotným postihnutím, ktoré nemôžu písať a preto používajú faksimile umožnili nehatené používanie faksimile namiesto vlastnoručného podpisu.

- Sťažovateľ uviedol, že bol diskriminovaný na podklade zdravotného postihnutia pri prihlásení sa do evidencie Národnej služby zamestnávania, lebo sa mu najprv neumožnilo, aby bol pri jeho prihlásení a pohovore prítomný tlmočník posunkovej reči a následne bol vystavený urážlivému správaniu. V konaní sa zistilo, že služobné osoby zamestnané vo filiálke Národnej služby zamestnávania v B. zneuctievajúco zaobchádzali so sťažovateľom pri jeho prihlásení sa do evidencie Národnej služby zamestnávania, ako aj to, že uvedené správanie spôsobila skutočnosť, že šlo o osobu so zdravotným postihnutím, ktorá potrebuje tlmočníka posunkovej reči. Spolu s mienkou sa vydalo aj odporúčanie, aby Národná služba zamestnávania zaslala písomné prepáčenie M.G. z dôvodu znepokojovania a zneuctievajúceho zaobchádzania služobných osôb a taktiež aj aby podnikla všetky nevyhnutné opatrenia, aby sa zabezpečilo, aby sa všetkým osobám so zdravotným postihnutím pri používaní služieb Národnej služby za-

mestnávania umožnilo konanie, ktorým sa rešpektujú ich individuálne špecifiká a znemožňuje akákoľvek podoba priamej alebo nepriamej diskriminácie.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal v uplynulom roku **jednu žalobu pre diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia**. Žaloba bola odovzdaná 2. októbra 2012 proti podnikateľovi M.A., majiteľovi podniku P.c., lebo tento pohostinský objekt odmietol poskytnúť službu skupine mladých ľudí s telesným postihnutím. Prvý základný súd 22. januára 2013 vyniesol rozsudok pre marenie povinnosti, ktorým v úplnosti schválil žalobný nárok poverenca pre ochranu rovnoprávnosti.

Pre diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia sa poskytlo aj **odporúčanie opatrení na uskutočnenie rovnoprávnosti** Verejnému podniku Riaditeľstvu výstavby mesta Niš, kde sa uviedol návrh, aby všetky novovybudované a rekonštruované verejné plochy v meste boli sprístupnené osobám so zdravotným postihnutím, v súlade s určenými štandardmi prístupnosti. Uvedené odporúčanie sa ešte stále neuskutočnilo v úplnosti.

Vzhľadom na špecifické a nepriaznivé postavenie osôb so zdravotným postihnutím v našej spoločnosti, ktoré trpia priamou alebo nepriamou diskrimináciou takmer vo všetkých oblastiach života, ale aj pre najväčší počet sťažností na diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia poverenec pre ochranu rovnoprávnosti pripravuje prvú osobitnú správu, ktorá je venovaná osobám so zdravotným postihnutím.

3.5 Diskriminácia na podklade sexuálnej orientácie

Diskriminácia na podklade sexuálnej orientácie je ešte stále veľmi rozšírená v Srbsku tak vo verejnej sfére, ako aj súkromnej. Udalosť, ktorá poznačila aj tento rok je v každom prípade nekonanie Dúhového pochodu v októbri roku 2012. Aj v tomto roku sa pred konaním Dúhového pochodu aktualizovala naliehavosť problému, na ktorý narážajú LGBT ľudia v Srbsku, ale sa súčasne zvýraznil aj evidentný negatívny spoločenský postoj voči LGBT ľuďom, homofóbiu, intoleranciu, diskrimináciu a násiliu, ktorému sú každodenne vystavení. Špecifikum postavenia LGBT ľudí spočíva v tom, že sú jedinou skupinou, ktorej právo na verejné zhromažďovanie sa popiera a v súvislosti s ním sa v uplynulých rokoch vedie debata vo verejnosti, napriek jestvovaniu ústavnej záruky o slobode zhromažďovania. V rámci Pride týždňa sa konal celý rad podujatí za účelom poukázania na problémy LGBT ľudí.

V **upozornení** zo 14. septembra 2012 sa vyjadrilo veľké ustarostenie nad skutočnosťou, že sa tri týždne pred dohodnutým Dúhovým pochodom a podujatiami, ktoré sú dohodnuté v súvislosti s tým vyskytujú čoraz početnejšie vyhrážky, nenávisťný prejav a násilie voči LGBT ľuďom. Vyzdvihlo sa, že sa otvorenými hrozbami a násilím utvára ovzdušie strachu a povzbudzuje sa neznášanlivosť,

nenávisť a nepriateľstvo voči LGBT ľuďom, čo je aj svojrázny pokus utvoriť alibi pre nekonanie tohtoročného Dúhového pochodu. Vyjadrila sa bezvýhradná podpora všetkým LGBT ľuďom a vyzdvihlo sa, že štát a jeho orgány moci musia prejavíť moc a prichystanosť ochrániť ústavou zaručené základné ľudské práva, vrátane práva na pokojné zhromažďovanie a slobodu prejavu.

V tomto roku sa podalo 8 sťažností z dôvodu diskriminácie na podklade sexuálnej orientácie, ale len v jednom prípade bola zistená diskriminácia. Dve konania ešte stále prebiehajú, kým sa 6 skončilo roku 2012. Takýto malý počet sťažností pre diskrimináciu na podklade sexuálnej orientácie poukazuje na skutočnosť, že takýto druh diskriminácie sa ešte stále neprihlasuje v dostatočnej miere.

- Organizácia L podala sťažnosť proti Dr. M.B., profesorovi F.z.k.m. M.u. v B., v ktorej sa uvádza, že profesor Dr. M.B. počas prednášky študentom vyhlásil, že: - homosexualita je choroba a že by sa mala evidovať rovnako ako žalúdokový vred a že sa lieči zmenou pohlavia. Po uskutočnenom konaní poverenička pre ochranu rovnoprávnosti poskytla svoju mienku, že profesor Dr. M.B. pri prejave o homosexualite a v súvislosti s tým pri spomínaní slov, akým sú „choroba“, „liečenie“ a „zmena pohlavia“ a spochybňovaní vierohodnosti rozhodnutia, ktorým sa homosexualita odstránila zo zoznamu chorôb, prispel k utvoreniu ponižujúceho a znevažujúceho okolia pre LGBT ľudí. Spolu s mienkou sa vydalo aj odporúčanie, aby Prof. Dr. M.B. v budúcnosti prihliadal na to, aby to, čo študentom hovorí o homosexualite, bolo úplne zrejmé a jednoznačné, bez akejkoľvek možnosti, aby sa podstata jeho slov nesprávne pochopila, majúc pritom na zreteli, že niektoré nesprávne vyhlásenia môžu prispieť k utvoreniu a udržiavaniu stereotypov, predsudkov a intolerancie voči LGBT ľuďom, uraziť ich dôstojnosť a utvoriť pre nich ponižujúce a znevažujúce okolie.

3.6 Diskriminácia na podklade manželského a rodinného statusu

Roku 2012 sa prijalo spolu 22 sťažností pre diskrimináciu na podklade manželského a rodinného statusu.

- Sťažovateľka šla do nákupov s manželom a novorodencom a na vstupe do predajne M. D.o.o. v K. ich zastavil pracovník, ktorý im oznámil, že nemôžu vojsť s kočíkom pre novorodenca. Uviedla, že sa pracovníka na vchode opýtala, či majú svoj kočík pre novorodencov a dostala odpoveď, že nemajú. Po tomto spolu s manželom opustili tento predajný objekt, lebo boli znemožnení vykonať nákup s tým, aby ich dieťa bolo súčasne bezpečné. Zistilo sa, že Všeobecnými podmienkami predaja a kúpy v prítomnosti kupujúcich M. d.o.o. z B. predpisom stanovil zákaz vstupu do prejaných objektov s kočíkom pre novorodenca a že pritom neumožnil iný spôsob, aby kupujúci vchádzali s deťmi do predajne, čím

sa táto kategória kupujúcich diskriminovala vzhľadom na možnosti používania služieb na podklade rodinného statusu, a preto sa v súlade s tým vydalo odporúčanie, aby sa zabezpečil nehatený a bezpečný prístup k predajným objektom osobám, ktoré prídu s deťmi.

Z dôvodu diskriminácie na podklade manželského a rodinného statusu poverenec úpre ochranu rovnoprávnosti podal **žalobu proti Mestu Jagodina** pre Rozhodnutie o finančnej pomoci manželom číslo 011-92/10-10-1, ktoré Zhromaždenie mesta Jagodina vynieslo 23. decembra 2010. Rozhodnutie obsahuje podmienky, ktorými sa právo na získanie finančnej pomoci neopodstatnene odobralo jednotlivým kategóriám občanov a občianok, a to tým, čo uzavreli nemanželský zväzok; tým, čo sa nenarodili v Jagodine; tým, čo pred uzavretím manželstva mali deti z nemanželských zväzkov; ako aj tým, čo pred uzavretím manželstva boli v nemanželskom zväzku. Prvostupňový súd rozsudkom zo 17. januára 2012 zamietol ako neopodstatnený žalobný nárok poverenca pre ochranu rovnoprávnosti, ktorým sa žiadalo uložiť obvinenému z Rozhodnutia o finančnej pomoci manželským párom odstrániť podmienky, ktorými sa právo na získanie finančnej pomoci neopodstatnene odobralo jednotlivým kategóriám občanov a občianok, a to tým, čo uzavreli nemanželský zväzok; tým, čo sa nenarodili v Jagodine; tým, čo pred uzavretím manželstva mali deti z nemanželských zväzkov; ako aj tým, čo pred uzavretím manželstva boli v nemanželskom zväzku. Na podklade žaloby poverenca pre ochranu rovnoprávnosti Odvolací súd v Kragujevci rozhodnutím zo 6. novembra 2012 zrušil rozhodnutie Základného súdu v Jagodine a vrátil ho na opätovné rozhodovanie. Keďže Zhromaždenie mesta Jagodina na zasadnutí 18. júna 2012 vynieslo Rozhodnutie o zániku platnosti Rozhodnutia o finančnej pomoci manželom, poverenec pre ochranu rovnoprávnosti stiahol žalobu k tejto právnej veci a konanie sa ukončilo.

V súvisosti s týmto rozhodnutím poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podal **návrh na posúdenie ústavnosti a zákonnosti**, ale keďže Zhromaždenie mesta Jagodina vynieslo Rozhodnutie o zániku platnosti Rozhodnutia o finančnej pomoci manželom, poverenec pre ochranu rovnoprávnosti stiahol návrh na posúdenie ústavnosti a zákonnosti v júli 2012.

3.7 Diskriminácia na podklade majetkového stavu

Na podklade majetkového stavu bolo prijatých 22 sťažnosti, z čoho po 4 sťažnosti súviseli s konaniami pred orgánmi verejnej moci, pracovnými vzťahmi a postupmi zamestnávania a vzdelávania a odborného usposobovania. Majetkový stav sa uvádza ako podklad v týchto sťažnostiach, prevažne s uvedením ešte niektorého podkladu diskriminácie. Sťažovatelia uvádzajú, že boli ukrátení o niektoré práva práve pre horšie majetkové postavenie, ale počas konaní vo veci sťažností nepreukázali sa dôkazy, ktorými by sa takéto tvrdenia podporili.

3.8 Diskriminácia na podklade veku

Prijatých bolo 31 sťažností pre diskrimináciu na podklade veku. Najväčší počet sa vzťahoval na oblasť práce a zamestnávania a omnoho menší počet na oblasť zdravotnej a sociálnej ochrany.

- Sťažovateľ uviedol, že sú v Pravidlách o druhu liekov, ktoré sa predpisujú a vydávajú na náklady prostriedkov povinného zdravotného poistenia napočítané určité lieky, pre ktoré sa určili obmedzenia v predpisovaní vzhľadom na vek poistenej osoby. Totiž osoby trpiace metastatickým karcinómom prostaty staršie ako 75 rokov, ako aj ženy trpiace karcinómom prsníka pre potreby farmakoterapie, ktoré sú staršie ako 40 rokov, nemôžu uvedené lieky dostať na náklady povinného zdravotného poistenia, ale si ich musia obstaráť z vlastných prostriedkov. Konanie vo veci tejto sťažnosti ešte stále prebieha.

Vynieslo sa aj jedno odporúčanie optarení na uskutočnenie rovnoprávnosti, ktorým sa Všeobecnej nemocnici v Šabci odporúča zmeniť Pravidlá o postupe založenia pracovného pomeru v časti, ktorou sa určili kritériá a bodovanie súvisiace s vekom uchádzačov a uchádzačiek.

3.9. Diskriminácia na podklade členstva v politických, odborových a iných organizáciách

Roku 2012 sa prijalo 26 sťažností pre diskrimináciu na podklade členstva v politických, odborových alebo iných organizáciách, z čoho 18 súviselo s pracovnými vzťahmi a zamestnávaním.

- Sťažovateľ uviedol, že bol v odborovom výbore, ale že zamestnávateľ prepustil siedmich členov odborového výboru takým spôsobom, že aktivoval bianko rozviazania pracovných zmlúv na podklade dohody. Súd určil, že prepustenie z práce bolo nezákonné a že bolo spôsobené skutočnosťou, že podávateľ sťažnosti bol odborový zastupiteľ. Po ukončení súdneho konania a návrate na prácu zamestnávateľ sťažovateľovi neumožnil pracovať a nepretržite mu zasielal potvrdenia o vysielaní domov. V konaní pred poverencom pre ochranu rovnoprávnosti sa určilo, že sa sťažovateľ ukrátil o možnosť pracovať na svojom pracovnom mieste v dlhšom časovom období a vykonávať pracovné povinnosti, za ktoré prijíma mzdu, a samým tým sa dal do nerovnoprávneho postavenia oproti iným zamestnancom, ktorý mali možnosť na základe vykonanej práce prijať peňažnú úhradu. Vydalo sa odporúčanie zamestnávateľovi, aby umožnil sťažovateľovi vykonávať prácu na svojom pracovnom mieste za rovnakých podmienok ako iní zamestnanci.

- Sťažovateľka uviedla, že ju mesto Š. diskriminuje, lebo nemôže uskutočniť právo na subvencovanie účtu za komunálne služby pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré sa určilo mestským rozhodnutím z toho dôvodu, že je nie členkou určitého združenia osôb so zdravotným postihnutím. Totiž, podľa záveru mesta len členovia určitých združení osôb so zdravotným postihnutím môžu uskutočniť toto právo. Určená bola diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím na podklade členstva v združení a mestu sa odporučilo podniknúť zodpovedajúce opatrenia, aby sa umožnilo, aby všetky osoby so zdravotným postihnutím pod rovnakými podmienkami uskutočňovali právo na subvencovanie účtov komunálnych služieb, bez ohľadu na skutočnosť, či sú začlenené do niektorého združenia osôb s invaliditou.

3.10 Diskriminácia na podklade náboženského a politického presvedčenia

Pre diskrimináciu na podklade náboženského alebo politického presvedčenia v rôznych oblastiach spoločenského života bolo podaných 32 sťažností. Je zaujímavé, že 13 sťažností podala istá organizácia civilnej spoločnosti a že sa všetky vzťahovali na diskrimináciu ateistov. V súvislosti s dvoma sťažnosťami sa vyniesla mienka, že nebol vykonaný diskriminačný akt, kým v iných sťažnostiach, ktoré podala táto organizácia, bolo zrejmé, že nieto porušenie práva v zmysle Zákona o zákaze diskriminácie, lebo podávatelia poukazovali na porušenie zásady sekulárnosti.

- Sťažnosť proti Zdravotníckemu stredisku K. pre výstavbu pravoslávnej cirkvi na nemocničnej pôde. Sťažovatelia mienia, že sa tým vykonala diskriminácia všetkých občanov K., ktorí nie sú pravoslávni kresťania a ktorí sú zamestnaní v zdravotníckom stredisku alebo sa v ňom liečia. V sťažnosti sa uvádza, že sa takým spôsobom zdravotnícke stredisko definuje ako pravoslávne a uvádza sa tu jedno náboženstvo ako povinné a tým sa priamo urážajú všetci zamestnanci a pacienti a zvyhodňujú pravoslávni občania.

- Sťažnosť proti Zhromaždeniu mesta K. pre výstavbu pravoslávneho kríža na vchode do K. Sťažovatelia mienia, že sa tým vykonala diskriminácia všetkých občanov K., ktorí nie sú pravoslávni veriaci, ako aj to, že sa tým mesto K. definuje ako pravoslávne mesto a uvádza sa jedno náboženstvo ako štátne alebo povinné.

- Sťažnosť proti výborníkom Zhromaždenia mesta N.S. pre oficiálnu návštevu istého cirkevného hodnostára. Sťažovatelia mienia, že výborníci tým vykonali diskrimináciu všetkých ľudí, ktorí nie sú pravoslávni veriaci.

3.11 Diskriminácia na podklade iných osobných vlastností

Roku 2012 neboli sťažnosti na podklade genetických príznačností, kým pre diskrimináciu na podklade odsúdenia, predkov, narodenia, rasy, jazyka, výzoru, farby pleti a štátnej príslušnosti bolo podaných spolu 17 sťažností.

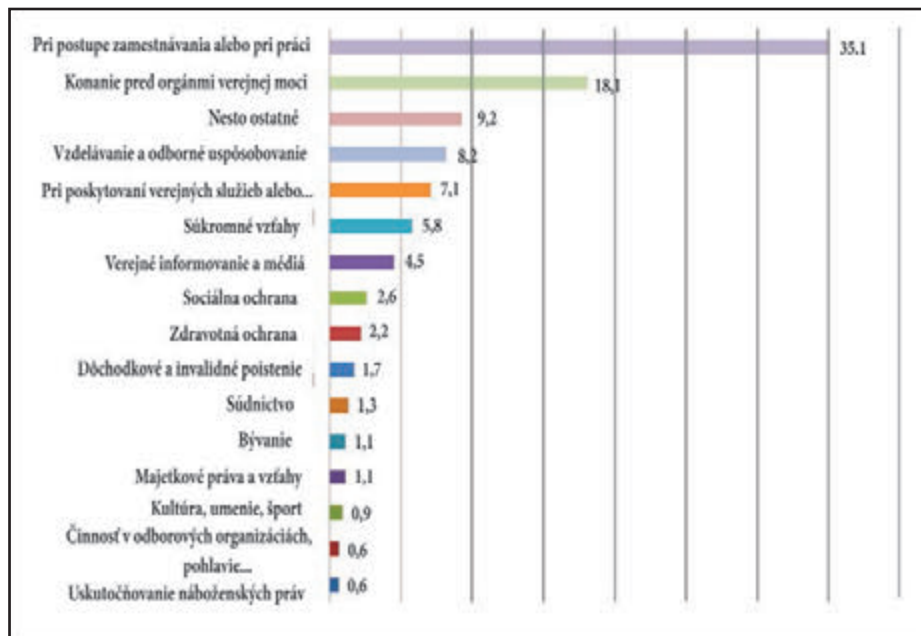
- Komisia pre voľbu študentov odborného usposobovania v Centre základného policajného výcviku Ministerstva vnútorných vecí Srbskej republiky zamietla prihlášku M.S. zo Z. na súbeh o zápis študentov VII. a VIII. triedy do Centra základného politického výcviku, lebo, ako sa uviedlo, nebolo preukázané, že nemá dvojité občianstvo. Prihláška M.S. bola zamietnutá pre údajné nesplnenie podmienok ohľadom štátnej príslušnosti, ale rozhodnutie nespočívalo na niektorej ustálenej skutočnosti alebo dôkaze a vynesené bolo na základe predpokladu, že M.S. má dvojité občianstvo, lebo bol iba roku 1998 zapísaný do matriky juhoslovanských občanov. Takýmto konaním komisia vykonala diskriminačný akt na podklade predpokladanej osobnej vlastnosti M.S. – dvojitého občianstva.

V 31 sťažností sa ako podklad uviedla niektorá osobná vlastnosť, ktorá sa výslovne neuvádza v Zákone o zákaze diskriminácie (dôchodca, štátny úradník, presídlená osoba, žiadateľ azylu a podobne).

- V konaní na podklade sťažnosti J.M. sa určilo, že sa závermi primátora mesta B., na základe ktorých sa štvrtročne vypláca peňažná pomoc v sume 4000,00 dinárov dôchodcom, ktorí majú bydlisko na území mesta B. a príjmy z dôchodku nižšie ako 13 000,00 dinárov mesačne, sa uznáva právo na peňažnú pomoc len len vtedy, keď pracovnú dobu v úplnosti uskutočnili v Srbskej republike, čím sa diskriminovali dôchodcovia, ktorý časť pracovnej doby pomerne nadobudli v iných štátoch a sú v rovnakej situácii, t.j. majú bydlisko na území mesta B. a celkové príjmy z dôchodku nižšie ako 13 000,00 dinárov mesačne.

3.12. Oblasť spoločenských vzťahov, na ktorú sa vzťahujú sťažnosti

Sťažnosti prijaté počas roku 2012 sa vzťahovali na sféru pracovných vzťahov a zamestnávanie (35,1%), konania pred orgánmi verejnej moci (18,1%), oblasti, ktoré sa výslovne neuvádzajú v Zákone o zákaze diskriminácie (9,2%), vzdelávanie a odborné usposobovanie (8,2%), poskytovanie verejných služieb a používanie objektov a plôch (7,1%), súkromné vzťahy (5,8%), verejné informovanie a médiá (4,5%) a iné oblasti spoločenských vzťahov (jednotlivé percento sťažností je menšie ako 3%).

Graf: Oblasť diskriminácie**3.12.1 Práca a zamestnávanie**

Ako roku 2011 aj v tomto roku sa prijalo najviac sťažností pre diskrimináciu vo sfére pracovných vzťahov a pri zamestnávaní. V tejto oblasti sa sťažnosti podávali na podklade takmer všetkých osobných vlastností, ktoré sa uvádzajú v Zákone o zákaze diskriminácie. **Spolu sa prijalo 163 sťažností (35,1%)**, z čoho 80 podali muži a 73 podali ženy, dve sťažnosti sa podali elektronicky bez uvedenia pohlavia a 8 sťažností podali právnické osoby/organizácie.

Analýza sťažností poukazuje na to, že v oblasti práce a zamestnávania jestvujú mnohé problémy, na ktoré občania a občianky narážajú a že sú diskriminácii najčastejšie vystavené ženy, najmä tehotné ženy a rodičky, ako aj osoby so zdravotným postihnutím a staršie osoby.

- Sťažovateľka mieni, že ju zamestnávateľ diskriminuje na podklade pohľavia, manželského a rodinného statusu, vzhľadom na to, že po návrate do práce z pracovnej neprítomnosti z dôvodu opatery dieťaťa bola presunutá na nižšie pracovné miesto. Od zamestnávateľa sa žiadalo, aby doručil zoznam všetkých pracovníčok, ktoré uplynulé tri roky užívali materskú dovolenku s informáciou, na ktorých pracovných miestach zamestnankyne boli vo chvíli odchodu na materskú dovolenku a neprítomnosť na práci z dôvodu opatery dieťaťa a na ktoré pracovné miesta sa vrátili po ukončení neprítomnosti na práci, ako aj na ktorom mieste sú šesť mesiacov po návrate do práce. Nahliadnutím do doručenej dokumentácie sa zistilo, že v uplynulých troch rokoch 89 pracovníčok užívalo túto dovolenku, z čoho je 31 pracovníčok ešte stále na materskej dovolenke. Prihliadajúc iba na postavenie zamestnaných pracovníčok, ktoré sa vrátili na pracovné miesta po materskej dovolenke sa zistilo, že z celokvého počtu 58 pracovníčok 14 pracovníčok bolo presunutých na nižšie pracovné miesta po návrate s materskej dovolenky, čo je 24,14%. K tomuto počtu sa môže pripočítať aj 18 zamestnaných pracovníčok, ktoré pred odchodom na materskú dovolenku pracovali na nižších pracovných miestach (pokladničky, upratovačky a varičky kávy) a po návrate nemohli byť presunuté na nižšie pracovné miesto. Na podklade tejto sťažnosti a doručených údajov sa začalo strategické vedenie sporu.

Avšak, väčšina sťažností zo sféry pracovných vzťahov bola neopodstatnených z hľadiska Zákona o zákaze diskriminácie. Táto skutočnosť poukazuje na to, že sú občania a občianky zvlášť dotknutí v situáciách a udalostiach, ktoré súvisia s uskutočňovaním práv z pracovných vzťahov, a že sú v tejto oblasti prichystanejší žiadať si ochranu svojich práv. Na druhej strane sa aj v tejto oblasti zistilo, že chýbajú poznatky o samom pojme diskriminácie, resp., že mnohí sťažovatelia každé nerovnaké zaobchádzanie považujú za diskrimináciu. Vo veľkom počte konaní, v ktorých nebolo porušenie práva v zmysle Zákona o zákaze diskriminácie boli sťažovatelia informovaní o možnostiach, ktoré majú na základe predpisov, ktorými sú upravené pracovné vzťahy, znemožnenie týrania pri práci alebo sa im poukázalo na iné príslušné orgány.

- Podávateľka sťažnosti podala sťažnosť proti E.T. škole v P. a riaditeľovi pre diskrimináciu na podklade zdravotného postihnutia pri postupe zamestnávania. Uviedla, že sa uchádzala na súbehu o prácu, že mala zodpovedajúce kvalifikácie, ale že riaditeľ zvolil iného uchádzača na tomto súbehu. Sťažovateľka mieni, že má ako osoba so zdravotným postihnutím prioritu pri zamestnávaní, resp., že riaditeľ školy má záväzok podľa Zákona o profesionálnej rehabilitácii a zamestnávaní osôb so zdravotným postihnutím zamestnať ju, lebo je osoba so zdravotným postihnutím.

Z dôvodu diskriminácie pri zamestnávaní, resp. uverejňovaní oznamov o voľné pracovné miesta sa vynieslo odporúčanie opatrení na uskutočnenie rovnoprávnosti, ktoré sa zaslalo na adresy 12. internetových portálov, ktoré uverejňujú pracovné oznamy. Odporučilo sa im neuverejňovať pracovné oznamy,

ktoré obsahujú diskriminačné podmienky pre zamestnávanie, a to tie, ktoré sa vzťahujú na pohlavie, vek, výzor uchádzača/uchádzačky alebo nejakú inú osobnú vlastnosť. Výnimkou sú situácie, keď sa oznam o zamestnanie vzťahuje na prácu, ktorej povaha je taká alebo sa práca vykonáva v takých podmienkach, že je osobná vlastnosť skutočný a rozhodujúci predpoklad pre vykonávanie práce, ak je účel, ktorý sa tým chce dosiahnuť, opodstatnený. Taktiež sa odporúčalo aj podniknúť všetky potrebné opatrenia, aby sa znemožnila každá možnosť uverejňovania oznamu o prácu, ktorý, v rozpore so zákonom, obsahuje diskriminačné podmienky pre zamestnávanie.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti taktiež 9. augusta 2012 zaslal aj odporúčanie **Národnej služby zamestnávania**, aby neuverejňovala oznamy o prácu, ktoré obsahujú diskriminačné podmienky pre zamestnávanie, a to tie, ktoré sa vzťahujú na pohlavie, vek, výzor uchádzača/uchádzačky alebo nejakú inú osobnú vlastnosť. Výnimkou sú situácie, keď sa oznam o zamestnanie vzťahuje na prácu, ktorej povaha je taká alebo sa práca vykonáva v takých podmienkach, že je osobná vlastnosť skutočný a rozhodujúci predpoklad pre vykonávanie práce, ak je účel, ktorý sa tým chce dosiahnuť, opodstatnený, v súlade s článkom 16 odsek 3 Zákona o zákaze diskriminácie a článkom 22 Zákona o práci. Taktiež sa odporúčalo podniknúť všetky potrebné opatrenia, aby sa znemožnila každá možnosť uverejňovania oznamu o prácu, ktorý, v rozpore so zákonom, obsahuje diskriminačné podmienky pre zamestnávanie.

3.12.2 Konanie orgánov verejnej moci

Z dôvodu diskriminácie v konaniach pred orgánmi verejnej moci bolo podaných 18,1% sťažností. Najčastejšie sa sťažnosti podávali proti jednotkám lokálnej samosprávy a miest, ministerstvám a zdravotníckym ustanovizniám.

- Združenie osôb so zdravotným postihnutím podalo sťažnosť proti dvom prvostupňovým a druhostupňovým lekárske komisiiám, ktoré posudzujú telesnú a duševnú spôsobilosť osôb so zdravotným postihnutím viesť motorové vozidlo. V sťažnosti sa uvádza, že sa dve osoby so zdravotným postihnutím obrátili na lekárske komisie príslušné podľa miesta ich trvalého bydliska z dôvodu získania osvedčenia o telesnej a duševnej spôsobilosti viesť motorové vozidlo. Obidve osoby, každá od svojej príslušnej komisie, dostali osvedčenia, že nie sú spôsobilé viesť prispôbené motorové vozidlo. Po tomto sa obidve osoby obrátili na prvostupňovú lekársku komisiu v inom mieste, odlišnom od miesta ich trvalého bydliska, kde získali osvedčenie, že sú spôsobilé viesť prispôbené motorové vozidlo. Vzhľadom na skutočnosť, že od rozdielnych prvostupňových komisii dostali dve protichodné lekárske osvedčenia, druhostupňová lekárska komisia vyniesla konečné rozhodnutie a mienku v oboch prípadoch, a to takým spôsobom, že obidve osoby vyhlásila za trvalo nespôsobilé viesť motorové vozidlo. V uskutočnenom konaní sa zistilo, že odlišné zaobchádzanie lekárske komisii je diskrimináciou osôb so zdravotným postihnutím a zaslalo sa odporúčanie lekárske komisiiám vyrovnať prax pri vydávaní lekárske osvedčení, ktorými

sa určuje telesná a duševná spôsobilosť osôb so zdravotným postihnutím viesť motorové vozidlo, ako aj aby pri vydávaní tých osvedčení mali na zreteli výdobytky moderných asistenčných technológií.

- Obecné zhromaždenie Svrlljig vynieslo Uznesenie o financovaní manželov číslo 400-136/2011-01 z 15. septembra 2011, ktorým sa určilo právo manželov na jednorazovú finančnú pomoc, ktorá sa manželom vypláca v rovnakých častiach po uzavretí manželstva, a to v sume 100 000 dinárov a pre manželov, ktorí žijú na dedine je táto suma 150 000 dinárov. Týmto uznesením Obecné zhromaždenie Svrlljig porušilo zásadu rovnakých práv a povinností, čím vykonalo diskrimináciu jednotlivých kategórií občanov a občianok Obce Svrlljig na podklade ich osobných vlastností – miesta bydliska a manželského statusu. Obci Svrlljig sa odporučilo, aby odstránila podmienky, ktorými sa porušila zásada rovnosti popieraním práva na finančnú pomoc.

Národnému zhromaždeniu Srbskej republiky sa zaslali dve odporúčania opatrení na uskutočňovanie rovnoprávnosti: 1) odporučilo sa podniknúť všetky potrebné opatrenia, v súlade so jeho oprávneniami, aby sa zabezpečilo, aby v zložení všetkých delegácií Národného zhromaždenia Srbskej republiky v medzinárodných parlamentných inštitúciách bolo najmenej 30% osôb menej zastúpeného pohlavia, v súlade s článkom 38 odsek 2 *Zákona o rodovej rovnosti* a 2) aby sa podnikli všetky potrebné opatrenia, aby sa zabezpečilo, aby v zložení všetkých parlamentných výborov boli rovnomerne zastúpené osoby menej zastúpeného pohlavia, v súlade s ústavnou zárukou o rovnoprávnosti mužov a žien a povinnosťou štátnych orgánov vyvíjať politiku rovnakých možností.

3.12.3 Poskytovanie služieb, používanie objektov a plôch

V uplynulom roku sa 33 sťažnosti odovzdali v oblasti poskytovania služieb alebo používania objektov a plôch. Sťažnosti, ktoré súviseli s používaním verejných objektov a plôch sa takmer výlučne podali z dôvodu diskriminácie na podklade zdravotného postihnutia, kým sa pri poskytovaní služieb ako podklady diskriminácie uvádzajú aj iné osobné vlastnosti.

- O.lj.p. z N. v mene a za súhlasu niekoľkých združení osôb so zdravotným postihnutím podal sťažnosti proti mestu N. a JP D., lebo neodstránili alebo neupravili krajnice v štyroch uliciach v N. Určilo sa, že je úprava krajníc v príslušnosti D.z.i.N. a preto sa začalo jednotné konanie a vyniesla sa mienka, že bol vykonaný diskriminačný akt. Zaslalo sa odporúčanie D.z.i.N. zabezpečiť dostupnosť týchto ulíc, aby sa všetkým osobám so zdravotným postihnutím, ktoré používajú vozík umožnil nehatený pohyb a používanie verejných plôch.

- Sťažovatelia sa sťažovali na rozhodnutie Mestskej rady mesta S., ktorým sa určuje bezplatná preprava občanom nad 65 rokov, ktorí žijú na území mesta S. a uvádzajú, že uskutočnením tohto rozhodnutia VP S.t., podnik príslušný pre uskutočnenie rozhodnutia, odňal právo na bezplatnú prepravu občanom starším ako 65 rokov, ktorí žijú v predmestí takým spôsobom, že určil, že sa bezplatná preprava vzťahuje len na občanov, ktorí majú bydlisko v mestských sídlach. Určilo sa, že sa nevykonala diskriminácia občanaov S. na podklade miesta bydliska, lebo sa rozhodnutím určilo, že všetky osoby, ktoré spĺňajú podmienky určené rozhodnutím majú právo používať bezplatnú mestskú prepravu, bez ohľadu na skutočnosť, či žijú v mestskom alebo predmestskom sídle.

3.12.4 Verejné informovanie a médiá

Pre diskrimináciu v oblasti verejného informovania a médií sa prijalo 21 sťažností. Sťažnosti hlavne súviseli s textmi uverejnenými v tlačенých médiách a niekoľko sťažností sa podalo pre texty uverejnené na internetových stránkach a spoločenských sieťach.

- V autorskom texte: - *Len zlodeji sú pracovití*, ktorý bol zverejnený v denníku P. sa uviedli idey a postoje, ktoré sú znepokojujúce, ponižujúce a porušujú dôstojnosť príslušníkov a príslušníčok rómskej národnostnej menšiny, čím sa vytvorilo nepriateľské, ponižujúce a úrážajúce prostredie. Denníku P. Sa odporučilo zaslať verejné ospravedlnenie príslušníkom a príslušníckam rómskej národnostnej menšiny pre obsah textu *Len zlodeji sú pracovití*.

- Denníku B. sa odporučilo neuverejňovať viac príspevky, ktorými sa zneuctievajú ženy a podporujú predsudky a spoločenské vzory, ktoré spočívajú na stereotypných rolách pohlaví a aby svojimi príspevkami prispieval k zmene vzorov, zvykov a praktík, ktoré podmieňujú stereotypy, predsudky a diskrimináciu žien.

3.12.5 Vzdelávanie a odborné usposobovanie

Počas roku 2012 bolo podaných 38 sťažností pre diskrimináciu v oblasti vzdelávania a odborného usposobovania. Sťažnosti poukazujú na veľký počet problémov v oblasti vzdelávania, najmä keď ide o deti z marginalizovaných skupín (rómske deti, deti s poruchami vo vývoji). Niekoľko sťažností súviselo s diskrimináciou rómskych detí v škole, ako aj segregáciou rómskych detí na základných školách a v jednej predškolskej ustanovizni. Je veľmi ustarostujúce, že jestvuje úplne otvorená segregácia rómskych detí vo vzdelávaní v niektorých ustanovizniach, akou je Základná škola Aleksandar Stojanović Leso a PU Mladost v Novom Pazare – Deževe, dedina Blaževo-Vožegrnci, kde sú rómske deti z presídlených rodín oddelené do osobitných tried, ktoré sú v osobitnej budove, kým v niektých iných školách ide o systémový problém.

- V sťažnosti sa uvádza, že nad 90% žiakov ZŠ V.K. z N. sú deti rómskej národnostnej príslušnosti a iba dve alebo tri deti v jednej generácii patria k nerómskemu obyvateľstvu. Hoci sa nezistila diskriminácia rómskych detí, odporučilo sa Správe pre vzdelávanie, kultúru a šport Mesta N., aby v spolupráci so základnou školou V.K., Ministerstvom osvet, vedy a technologického rozvoja, ako aj zástupcami civilnej spoločnosti začala s prípravou celistvého plánu opatrení, ktorých realizáciou sa prekoná problém segregácie, t.j. príliš veľkého počtu rómskych detí vzhľadom na iné deti na ZŠ V.K. v N., v súlade so Stratégiou zvelaďovania postavenia Rómov v Srbskej republike. Uskutočnením takého plánu opatrení sa dlhodobo zmení situácia na ZŠ V.K. a mesto N. bude pozitívnym príkladom, ktorý budú môcť nasledovať aj iné mestá a obce.

4. Spolupráca a propagácia rovnoprávnosti

Roku 2012 sa povereníčka pre ochranu rovnoprávnosti a zamestnanci v službe poverenca zúčastnili na mnohých domácich a medzinárodných konferenciách a okrúhlych stoloch, na verejných rokovaníach a rozhovoroch, odborných stretnutiach a seminároch, ktoré usporiadali orgány verejnej moci a organizácie civilnej spoločnosti. Konali sa aj početné prednášky a prezentácie o inštitúcii poverenca v celom Srbsku. Úplný prehľad zhromaždení, verejných dianií, okrúhlych stolov a konferencií, na ktorých sa zúčastnili zástupcovia poverenca pre ochranu rovnoprávnosti sa uvádza v integrálnnej pravidelnej Výročnej správe poverenca za rok 2012.

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti mal roku 2012 dobrú spoluprácu s inými nezávislými štátnymi orgánmi a zvlášť dobrá spolupráca sa uskutočnila s ochrancom občanov. V polovici roka 2012 sa zriadili dve spoločné pracovné skupiny ochrancu občanov a poverenca pre ochranu rovnoprávnosti. Sú to:

1) *Pracovná skupina pre analýzu predpisov dôležitých pre postavenie osôb so zdravotným postihnutím v právnom obehú a konaniach pred orgánmi verejnej moci*, ktorá bola založená so zámerom identifikovať a analyzovať zákonné predpisy významné pre účasť osôb so zdravotným postihnutím v právnom styku, ako aj uskutočňovať ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím v súdnych konaniach pred inými orgánmi verejnej moci. Pracovná skupina pozostáva zo zástupcov organizácií civilnej spoločnosti, ktorí sa zaoberajú ochranou práv osôb so zdravotným postihnutím a zámerom spoločenej práce je utvoriť spoločné návrhy na novelizáciu predpisov v tejto oblasti

2) *Pracovná skupina pre analýzu dôležitých predpisov pre právne postavenie transsexuálnych osôb*, ktorá bola založená s poslaním identifikovať a analyzovať domáce, regionálne a medzinárodné právne predpisy a štandardy v tejto oblasti. Pracovná skupina pozostáva z odborníkov s dlhodobou skúsenosťou a zámerom ich práce je vypracovať odporúčania a konkrétne návrhy na legislatívne zmeny, ktoré prispievajú k zlepšeniu postavenia transsexuálnych osôb v Srbsku.

V spolupráci s ochrancom občanov a za podpory Fondu Organizácie spojených národov pre pomoc deťom v Srbsku (UNICEF) sa v dňoch 28. až 30. november 2012 konal v Kovačici seminár pre deti pod názvom: - Srbsko: 0 diskriminácie! Na seminári sa zúčastnil panel mladých radcov ochrancu občanov a skupina detí, ktorá v nastávajúcom období bude zastupovať mládežnícku skupinu poverenca pre ochranu rovnoprávnosti.

Aj v tomto roku pokračovala spolupráca s orgánmi verejnej moci. Povereníčka pre ochranu rovnoprávnosti a zamestnanci v službe poverenca pre ochranu rovnoprávnosti sa zúčastnili v rôznych aktivitách, ktoré usporiadali iné štátne orgány, akými sú národné konzultácie, stretnutie odborných skupín a pracovné stretnutia.

Roku 2012 sa zlepšila spolupráca poverenca pre ochranu rovnoprávnosti so zástupcami súdnej moci. V rámci Progres projektu: - Viac ako zákon: Propagácia a uskutočňovanie protidiskriminačnej legislatívy a rovnoprávnosti v Srbsku sa uskutočnili dva tréningy zástupcov súdnych orgánov, určené zvyšovaniu kapacít a zveľaďovaniu poznatkov v oblasti ochrany proti diskriminácii.

V spolupráci s Agentúrou Organizácie spojených národov pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien (UN WOMEN), kancelária v Srbsku, s ktorou má poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podpísané memorandum o porozumení sa pokračovalo v spolupráci s lokálnymi samosprávami. Roku 2011 sa zvolilo 10 obcí a miest⁵⁴ v ktorých sa začala spolupráca s lokálnymi mocami, lokálnymi mechanizmami pre rodovú rovnosť a kanceláriami pre bezplatnú právnu pomoc. Zámerom takejto priamej spolupráce je zaistiť lepšie sprístupnenie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti všetkým občanom, najmä ženám, vyššou informovanosťou o lokálnych mechanizmoch pre rodovú rovnosť a kanceláriami pre bezplatnú právnu pomoc o mandáte poverenca a jeho úlohe v znemožňovaní diskriminácie spočívajúcej na rodovej príslušnosti.

Počas roku 2012 sa dodatočne zvýšila spolupráca s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami a inštitúciami. Okrem už nadviazanej spolupráce so zastupiteľstvami medzinárodných organizácií v Srbsku a ich špecializovanými telesami a uskutočňovania pravidelných aktivít v rámci členstva v Európskej sieti národných orgánov pre rovnosť EQUINET, inštitúcia poverenca nadviazala spoluprácu a vyvinula partnerstvá aj s inými organizáciami. Študijné cesty a pracovné stretnutia s medzinárodnými partnermi prispeli k výmene skúseností a zvyšovaniu kapacity inštitúcie.

Počas roku 2012 inštitúcia poverenca usporiadala dve medzinárodné zhromaždenia. Sú to:

1) *Okrúhly stôl o dôkaznom bremene v diskriminačných postupoch*, regionálne zhromaždenie uskutočnené 11. mája 2012, na ktorom sa zúčastnili zastupitelia nezávislých telies, ktoré sa zaoberajú ochranou proti diskriminácii z Chorvátska, Bosny a Hercegoviny, Republiky srbskej, Čiernej Hory a Srbska. Na zhromaždení sa rokovalo o budúcej spolupráci telies pre rovnoprávnosť v regióne.

2) Medzinárodná konferencia *Médiá a rovnoprávnosť*, ktorá sa konala 19. októbra 2012, na ktorej sa zúčastnili novinári z domácich médií a prednášatelia a vedúci dielni boli renomovaní domáci a cudzí odborníci.

---

⁵⁴ Lokálne samosprávy sa zvolili na základe predbežne definovaných kritérií, akými sú geografické krytie, kapacity lokálnych mechanizmov pre rodovú rovnosť a kancelária bezplatnej právnej pomoci, zameranie obce na ochranu ľudských práv a rodovej rovnosti, doterajšie aktivity, úroveň viditeľnosti a predchádzajúca spolupráca s poverencom.

4.1 Zveľadovanie kapacít organizácií civilnej spoločnosti na situačné testovanie diskriminácie

Zákonom o zákaze diskriminácie, v súlade s medzinárodnými protidiskriminačnými štandardmi, sa určili osobitné pravidlá o opätovnom presúvaní dôkazného bremena a upravila sa možnosť skúmania diskriminácie, tzv. situačného testovania.

Situačné testovanie je experimentálna a úmyselne utvorená situácia, ktorej zámerom je zistiť, či v určitej spoločenskej situácii jestvuje alebo nejestvuje diskriminácia. Používa sa v situáciách, keď sa pochybuje o tom, že jestvuje diskriminácia, ale je na prvý pohľad neviditeľná.

Majúc na zreteli skutočnosť, že sú organizácie civilnej spoločnosti významné aktérky v boji proti diskriminácii, ako aj to, že sú strategickými partnerkami poverenca pre ochranu rovnoprávnosti, v auguste roku 2012 sa vypísal súbeh o pridelenie finančných prostriedkov organizáciám civilnej spoločnosti na uskutočnenie situačného testu o diskriminácii. Zámerom bolo posilniť kapacity organizácií, ako aj uviesť začiatkový mechanizmus situačného testu diskriminácie na území Srbskej republiky.

Na súbeh sa prihlásilo 66 organizácií civilnej spoločnosti a pri voľbe organizácií sa prihliadalo na regionálne zastúpenie, ako aj na rovnomerné zastúpenie citlivých skupín, s ktorými pracujú organizácie (pohlavie, rodová identita, sexuálna orientácia, zdravotné postihnutie a zdravotný stav, vek, národnostná príslušnosť a etnický pôvod a iné skutočné alebo predpokladané osobné vlastnosti). Zvolili sa 23 organizácie a dvaja zastupitelia každej organizácie navštevovali školenie situačného testovania diskriminácie. Za podpory programu TASCO⁵⁵ sa konali tri školenia v Kragujevci, Niši a Belehrade, na ktorých sa zúčastnilo 43 zástupcov 22 organizácií civilnej spoločnosti. S 22 organizácií sa uzavreli zmluvy, resp. prideliť sa im peňažné prostriedky v sume 130 000 dinárov. Organizácie sú povinné vykonať najmenej tri situačné testy v šesťmesačnej lehote a o každom teste doručiť správu. Ak pri testovaní zistia, že prišlo k diskriminačnému aktu, organizácie sú povinné podať sťažnosť poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti.

⁵⁵ Technická podpora organizácií civilnej spoločnosti, http://www.tasco.org/Default.aspx?langTag-sr-Sp-Latn&template_id-69&pageIndex-1

5. Mediálne sledovanie práce poverenca a informovanie o diskriminácii

Záujem médií o prácu poverenca roku 2012 sa zvýšil vzhľadom na predchádzajúce roky. Štatisticky pozorované počas roku 2012 poverenec pre ochranu rovnoprávnosti a sama poverenička sa spolu v médiách zúčastnili 439-krát. V tlačných médiách sa uverejnilo 309 novinových článkov (vyhlásení, správ, oznámení, komentárov) a v elektronických médiách bolo 130 príspevkov, vyhlásení, oznámení a tematických TV balíkov, v ktorých sa spomína alebo cituje poverenička pre ochranu rovnoprávnosti alebo niektorí zamestnanec odbornej služby poverenca pre ochranu rovnoprávnosti.

Keď ide o informovanie o diskriminácii najviac textov a príspevkov sa uverejnilo o LGBT ľuďoch, potom o Rómoch a potom o osobách so zdravotným postihnutím.

Analýza informovania tlačných médií o uvedených menšinových skupinách ukazuje, že sa najväčší počet textov aj naďalej zverejňuje v súvislosti s incidentmi, v ktorých boli príslušníci týchto skupín obeť. Nekorektná terminológia je prítomná vo veľkej miere, ako aj prvky senzacionalistického informovania, bez skutočného úmyslu poukázať na určitý problém alebo spracovať tému. Najkorektnejšie informovanie sa môže uviesť pri novinách *Danas* a *Dnevnik*, ktoré najviac informujú o (ne)rešpektovaní ľudských práv a primeranými termínmi poukazujú na problémy, na ktoré narážajú príslušníci menšinových diskriminovaných skupín. Médiá sa vo veľkej miere zaoberali aj otázkou rodovej rovnosti a postavenia žien, príslušníkmi národnostných menšín, a najmä sférou pracovných vzťahov, v ktorej je prítomný najväčší počet prípadov diskriminácie podľa všetkých podkladov. Je značný počet textov, ktoré ukazujú na príčiny nepriaznivého postavenia žien a spôsoby riešenia problémov.

6. Projekty

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti počas roku 2012 realizoval početné aktivity v rámci projektov, ktoré realizuje samostatne alebo spolu s organizáciami civilnej spoločnosti.

Projekt: Viac ako zákon: Propagácia a implementácia protidiskriminačnej legislatívy a rovnoprávnosti v Srbsku, Progres program Európskej únie

Projekt sa implementoval v období 15. december 2011 až 15. december 2012. V rámci prvého komponentu projektu, ktorého zámerom bolo zvýšiť kapacity súdnictva v uplatňovaní protidiskriminačných zákonov sa uverejnila publikácia: *Súdna občianskoprávna ochrana proti diskriminácii*, určená v prvom rade sudcom, ale aj všetkým tým, čo potrebujú poznatky z tejto oblasti. Konali sa aj dielne na tému občianskoprávnej ochrany proti diskriminácii pre zástupcov súdnictva.

Druhý komponent projektu sa venoval práci s predstaviteľmi médií na zvyšovaní povedomia o fenoméne diskriminácie a úlohe médií v jej znemožňovaní. Uskutočnil sa obsiahly výskum, ktorý bol uverejnený pod názvom: *Médiá a diskriminácia v Srbsku*. Uskutočnilo sa niekoľko dielní a usporiadali sa dve študijné cesty s predstaviteľmi médií do Paríža a Ríma. V rámci tohto komponentu sa uverejnila príručka *Médiá v Srbsku, od diskriminácie k rovnoprávnosti* a konala sa aj medzinárodná konferencia: *Médiá a rovnoprávnosť*.

Tretí komponent projektu sa zamerával na analýzu rodovej legislatívy z aspektu protidiskriminačných predpisov. Uverejnila sa príručka pod názvom *Príručka pre boj proti diskriminácii pri práci*, v ktorej sa analyzovali medzinárodné štandardy, národná legislatíva a súdna prax v tejto oblasti.

Projekt: Živá knižnica, spolupráca s kanceláriou Rady Európy v Belehrade

Zámerom projektu je znížiť vplyv negatívnych stereotypov a predsudkov ako kľúčových pôvodcov diskriminácie v spoločnosti⁵⁶. Konalo sa šesť *Živých knižníc* (Smederevo, Pančevo, Kragujevac a tri v Belehrade), v ich organizácii sa doteraz zúčastnilo 120 dobrovoľníkov a celkový počet čitateľov bol asi 2000. Okrem toho sa uskutočnili aj tri národné tréningy pre usporiadateľov *Živých knižníc* (Ruma, Jagodina, Šabac) a školenie absolvovalo 64 osôb, prevažne z organizácií civilnej spoločnosti.

---

⁵⁶ Živá knižnica je inováčná metodológia, ktorej zámerom je propagovať ľudské práva, rovnoprávnosť, boj proti rasizmu a xenofóbii. Metóda Živej knižnice je špecifická. Knihy sú živí ľudia, pozorne zvolení zo spoločenských skupín, voči ktorým často vládnu predsudky a negatívne stereotypy. Pre svoje postavenie v spoločnosti a príslušnosť k určitej spoločenskej skupine tieto osoby sú stigmatizované alebo trpia diskrimináciou.

Aby sa rovnoprávnosť stala realitou, Nórske kráľovstvo

Poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti sa schválil koncom roku 2012 projekt: *Aby sa rovnoprávnosť stala realitou*. Aktivity projektu sú usmernené na postavenie národnostných menšín a zveľadenie postavenia LGBT ľudí v Srbsku. S realizáciou projektu sa začne roku 2013.

Rovnaké šance pre lepšie možnosti – silnenie Rómov v boji proti diskriminácii, Holandské kráľovstvo

Projekt sa realizuje od mája 2012 do decembra 2013 v partnerstve s organizáciami Praxis a Regionálne centrum pre menšiny. Hlavné zámery sú zvýšiť povedomie rómskej populácie o úlohe a príslušnostiach poverenca pre ochranu rovnoprávnosti inštitučnými mechanizmami pre boj proti diskriminácii, ako aj edukovať ich rozoznávať diskriminačné akty a podávať sťažnosti poverencovi. Projekt sa realizuje v 10. mestách a obciach Srbska v rómskych sídlach.

Dohoda o spolupráci s Fondom Organizácie spojených národov pre deti v Srbsku (UNICEF) na prevencii všetkých foriem diskriminácie detí

V septembri 2012 Fond Organizácie spojených národov pre deti v Srbsku a poverenec pre ochranu rovnoprávnosti podpísali dohodu o viacročnej spolupráci na prevencii všetkých foriem diskriminácie detí. Zámerom tejto spolupráce je silnenie rešpektovania a ochrany ľudských práv všetkých občanov, a najmä detí a mladých.

V rámci tejto fázy (september 2012 – jún 2013) sa uskutočnili nasledujúce aktivity:

- školenie zamestnancov v kancelárii poverenca pre ochranu rovnoprávnosti so zámerom zveľadiť analytickú prácu, spôsob informovania a vývoj strategických dokumentov a iné aktivity, ktoré majú priblížiť prácu tejto kancelárie deťom a mladým,

- uverejnila sa maľovanka: *Všetci sme rovnakí a dokážeme byť spolu*, určená deťom predškolského veku,

- uverejnila sa brožúra *Netoleruj diskrimináciu, žiadaj si ochranu a reaguj*, určená deťom vo veku 12 až 16 rokov,

- založila sa aj Mládežnícka skupina, ktorá v nastávajúcom období bude spolupracovať s poverencom pre ochranu rovnoprávnosti. Usporiadal sa trojdňový tréning, na ktorom sa mladí naučili, čo je diskriminácia, dozvedeli sa, aké sú príslušnosti poverenca pre ochranu rovnoprávnosti, na aké problémy narážajú deti s poruchami vo vývoji, o práve na vzdelávanie pre všetkých a pod. Na tréningu sa zúčastnili aj mladí z Panelu mladých radcov ochrancu občanov.

Podpora inštitúcii poverenca pre ochranu rovnoprávnosti k účinnému uskutočňovaniu protidiskriminačnej legislatívy, spolupráca s Rozvojovým programom Organizácie spojených národov (UNDP)

Zámerom tohto projektu je zveľaďovať kapacity inštitúcie poverenca pre ochranu rovnoprávnosti Srbskej republiky, aby sa v úplnosti uskutočnila poradenská úloha a zabezpečil zladený legislatívny rámec pre boj proti diskriminácii, budovanie kapacít transferom poznatkov a analýza komparatívnej súdnej praxe a podpora rozvoja inštitúcie v uplatňovaní alternatívneho riešenia sporov mediačnou metódou. Projektom sa plánovalo uviesť databázu o prípadoch diskriminácie, zvýšiť kapacity zamestnancov na spracovanie predmetov a vedenie strategických sporov, ako aj založiť bázu vonkajších expertov, resp. spolupracovníkov.

Program Organizácie spojených národov podporil prieskum verejnej mienky o diskriminácii v Srbsku, ktorý pre potreby poverenca pre ochranu rovnoprávnosti uskutočnilo Centrum pre slobodné voľby a demokraciu (CeSID) v novembri roku 2012.

Implementácia protidiskriminačných politík v Srbsku, Kancelária pre ľudské a menšinové práva – IPA 2011

Roku 2010 v rámci procesu programovania IPA za rok 2011 vtedajšie Ministerstvo ľudských a menšinových práv podalo návrh projektu, ktorý zapájal aj poverenca pre ochranu rovnoprávnosti ako užívateľa projektu. Tento projekt teraz vedie Kancelária pre ľudské a menšinové práva.

Všetky aktivity na tomto projekte IPA sa začali v polovici roku 2012 voľbou konzorcia, ktoré bude uskutočňovať projekt.

7. Vydavateľská činnosť

Z dôvodu zvelaďovania a propagácie rovnoprávnosti, ochrany proti diskriminácii, ako aj lepšej informovanosti občanov o práci inštitúcie poverenec pre ochranu rovnoprávnosti uverejnil niekoľko publikácií počas roku 2012.

- *Pravidelná výročná správa poverenca pre ochranu rovnoprávnosti za rok 2011*, Belehrad, 2012, 108 str. (v srbskom a anglickom jazyku)
- *Collection of Selected Opinions and Recommendations of the Commissioner for Protection of Equality*, Belehrad, 2012, 97 str. (v anglickom jazyku)
- *Výskumy: Médiá a diskriminácia v Srbsku*, Belehrad, 2012, 74 str.
- *Médiá v Srbsku: od diskriminácie po rovnoprávnosť – príručka pre novinárov a novinárky*, Belehrad, 2012, 125 str.
- *Príručka pre boj proti diskriminácii pri práci*, Belehrad, 2012, 151 str.
- *Súdna občianskoprávna ochrana proti diskriminácii*, Belehrad, 2012, 320 str.
- *Pre Srbsko bez diskriminácie*, Belehrad, 2012, 8 str.
- *Netoleruj diskrimináciu! Hľadaj ochranu a reaguj!* Belehrad, 2012, 24 str.
- *Všetci sme rovnakí a dokážeme byť spolu!* Belehrad, 2012, 24 str.
- *Praktikum pre ochranu proti diskriminácii*, Belehrad, 2012, 94 str. (v srbskom, anglickom, albánskom, maďarskom a rómskom jazyku)
- *Čo je diskriminácia a ako sa proti nej ochrániť?* Jednoduché znenie praktika pre ochranu proti diskriminácii, Belehrad, 2012, 30 str.

Všetky publikácie sú sprístupnené v elektronickej podobe na internetovej prezentácii poverenca pre ochranu rovnoprávnosti <http://www.ravnopravnost.gov.rs/lat/publikacije.php>

8. Plnenie záväzkov podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám verejného významu

Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti zabezpečuje slobodný prístup k všeobecným aktom zo svojej príslušnosti, informáciám verejného významu a iným informáciám, ktoré občanom umožňujú, aby sa oboznámili s prácou poverenca. V tom zmysle poverenec zabezpečuje slobodný prístup k informáciám informovaním národného zhromaždenia pravidelným výročným podávaním správy, konajúc na podklade žiadostí o slobodný prístup k informáciám verejného významu, uverejňovaním informačnej príručky o práci, uverejňovaním informácií na internetovej prezentácii, usporadúvaním tlačových konferencií a inými zodpovedajúcimi spôsobmi.

Informačná príručka o práci poverenca pre ochranu rovnoprávnosti sa prvýkrát uverejnila 29. decembra 2010 a odvtedy sa jej obsah pravidelne aktualizuje a zlepšuje. Informačná príručka je sprístupnená na internetovej prezentácii poverenca pre ochranu rovnoprávnosti na adrese: www.ravnopravnost.gov.rs

Roku 2012 poverencovi pre ochranu rovnoprávnosti bolo odovzdaných sedem žiadostí o slobodný prístup k informáciám verejného významu, na ktoré sa poskytla odpoveď v zákonnej lehote. Oproti roku 2011, keď bolo spolu päť žiadostí, roku 2012 sa zaznamenal mierny rast počtu podaných žiadostí. Po dve žiadosti odovzdali občania a organizácie, resp. združenia, kým tri podali médiá.

9. Odporúčania na znemožňovanie diskriminácie a zveládovanie rovnoprávnosti

V správe za rok 2011, na základe údajov zhromaždených v konaní na podklade sťažností a nahliadnutia do kľúčových problémov v uskutočňovaní a ochrane rovnoprávnosti, sa poskytlo 21 odporúčaní, ktorých uskutočnenie prispelo k účinnejšiemu a primeranejšiemu znemožňovaniu a zamedzovaniu diskriminácie.

V uplynulom roku najväčší počet týchto odporúčaní sa neuskutočnil a v úplnosti sa uskutočnilo iba odporúčanie, ktoré súviselo s doplnením Trestného zákonníka, ktorým sa zabezpečuje primerané trestanie zločinu z nenávisťi, t.j. činu, ktorého výkon bol motivovaný nenávisťou spočívajúcou na rase, farbe pleti, etnickej alebo národnostnej príslušnosti, vierovyznaní, politickom alebo inom presvedčení, jazyku, pohlaví, sexuálnej orientácii, rodovej identite, veku, zdravotnom stave, zdravotnom postihnutí, vzdelávaní, spoločenskom postavení, sociálnom pôvode, majetkovom stave alebo niektorej inej osobnej vlastnosti. Pri menšom počte odporúčaní sa podnikli určité aktivity.

Prihliadajúc na skôr poskytnuté odporúčania, z ktorých je najväčší počet aj naďalej aktuálny, na základe nahliadnutí vykonaných v uplynulom roku poskytujeme nasledujúce odporúčania:

1. Ukončiť prácu na Národnej stratégii pre boj proti diskriminácii a začať s jej implementáciou.

2. Realizovať opatrenia určené národnými a lokálnymi strategickými dokumentmi a akčnými plánmi z dôvodu odstraňovania prekážok a okolností, ktoré znemožňujú dosiahnutie plnej rovnoprávnosti deprivovaných, zraniteľných a marginalizovaných spoločenských skupín: Rómov, osôb so zdravotným postihnutím, starších osôb, utečených a interne presídlených osôb, chudobných a iných sociálne ohrozených osôb, vrátane detí a žien, ktoré patria do týchto skupín, aby sa utvorili predpoklady na to, aby účinne užívali všetky zarúčené práva, bez akéhokoľvek druhu priamej alebo nepriamej diskriminácie, aby sa načas začalo s vypracovaním nových stratégií a akčných plánov, ktorým sa končí lehota, na ktorú boli vynesené.

3. Podniknúť opatrenia, aby sa do učebných programov a učebných materiálov integrovali témy, ktoré vyvíjajú kultúru mieru, tolerancie, porozumenia a ucievania odlišností, rodovej rovnosti a nediskriminácie. Z vyučovacích materiálov odstrániť obsahy, ktoré podporujú stereotypy a predsudky a zodpovedajúcou edukáciou uspošobiť učiteľov, aby pestovali u žiakov tolerančný duch a protidiskriminačné postoje. Neodkladne vyniesť a zabezpečiť uplatňovanie Pravidiel o bližších kritériách rozoznávania foriem diskriminácie zamestnancom, žiakom a treťou osobou vo vzdelávacej a výchovnej ustanovizni, pripraviť

a realizovať plán na znemožňovanie segregácie rómskych detí v školách a predškolských ustanovizniach.

4. Pokračovať v práci na integrácii rodovej perspektívy do všetkých rozhodnutí a politik na národnej, pokrajinskej a lokálnej úrovni, ako aj práci na implementácii opatrení na zlepšenie postavenia žien, najmä žien z marginalizovaných spoločenských skupín.

5. Zladiť predpisy o verejnom informovaní s protidiskriminačnými predpismi; zvýšiť účinnosť práce regulačných telies na znemožňovaní nenávisného prejavu, násilia, intolerancie a diskriminačných stanovísk, ktoré sa šíria prostredníctvom médií; zabezpečiť, aby verejné rozlasovo-difúzne servery a podniky propagovali rovnoprávnosť, toleranciu a nediskrimináciu a aby svojím pôsobením aktívne prispievali k zvyšovaniu vedomia verejnosti o zmenách spoločenských a kultúrnych vzorov a zvykov, ktoré spočívajú na stereotypoch a predsudkoch voči menšinovým a marginalizovaným spoločenským skupinám.

6. Plánovať a realizovať opatrenia, ktoré zabezpečia, aby zloženie štátnych orgánov, orgánov lokálnej samosprávy a iných orgánov verejnej moci v najväčšej možnej miere zodpovedalo národnostnému zloženiu obyvateľstva na ich území, pod čím sa rozumie zvýšenie počtu zamestnaných príslušníkov národnostných menšín v týchto orgánoch, ako aj ich školenie a usposobovanie vykonávať úkony v orgánoch verejnej moci.

7. Zabezpečiť, aby nositelia verejného rádio-difúzneho servery vyrábali a vysielať programy, ktoré svojím obsahom umožňujú prejavovanie kultúrnej identity národnostných menšín a etnických skupín, ako aj utvorenie podmienok, aby programy sledovali vo svojom materinskom jazyku a písme.

8. Zveľadiť kapacity národnostných rád národnostných menšín z dôvodu účinného uskutočňovania úlohy, ktorú majú v oblasti vzdelávania, kultúry, informovania v jazyku národnostnej menšiny a úradného používania jazykov a písem.

9. Utvoriť a realizovať program školenia určený zamestnávateľom, ktorý im pomôže vyvinúť a uplatňovať mechanizmy na uvedenie zásad rovnakých možností a nediskriminácie v oblasti práce a zamestnávania, znemožňovania všetkých foriem priamej a nepriamej diskriminácie a spravovať rôznorodosť vo svojom pracovnom okolí, zlepšiť prácu pracovných inšpektorov na znemožňovaní diskriminácie pri práci a v súvislosti s prácou.

10. Zabezpečiť účinné uskutočňovanie zákonných predpisov o vzdelávaní, zamestnávaní a profesionálnej rehabilitácii osôb so zdravotným postihnutím a pracovať na odstraňovaní prekážok, ktoré sťažujú prístup k objektom, preprave, informáciám, komunikáciám a iným verejným službám.

11. Zveladiť poznatky a schopnosti policajných úradníkov z dôvodu účinného reagovania v prípadoch podnecovania národnej, rasovej a náboženskej nenávisťi a neznášanlivosti, porušovania rovnoprávnosti, rasovej diskriminácie a diskriminácie podľa iných podkladov a iných činov motivovaných nenávisťou.

12. Pokračovať v práci na edukácii sudcov, prokurátorov a advokátov v oblasti občianskoprávnej, trestnoprávnej apriestupkovo-právnej ochrany proti diskriminácii.

13. Zladiť právne predpisy, ktorými sa upravili podmienky a postup registrácie netradičných náboženských spoločenstiev s domácimi, európskymi a medzinárodnými štandardmi o rovnoprávnosti cirkví a náboženských spoločenstiev, aby sa znemožnila nepriama diskriminácia týchto náboženských spoločenstiev a samých veriacich.

14. Schváliť zákon o bezplatnej právnej pomoci, aby sa obetiam diskriminácie zabezpečil účinný prístup k spravodlivosti.

15. Zabezpečiť primeraný pracovný priestor, ktorý uspokojuje potreby odbornej služby poverenca a podporiť založenie regionálnych kancelárií poverenca.

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.231.14(497.11)"2012"(047.1)

343.85:343.412(497.11)"2012"(047.1)

POVERENEC pre ochranu rovnoprávnosti :

Skrátená správa za rok 2012 / [redaktorka Nevena Petrušić].

- Belehrad : Poverenec pre ochranu rovnoprávnosti, 2013
(Belehrad : Klik Tim). - 67 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Izv. stv. nasl.: Скраћени годишњи извештај Повереника
за заштиту равноправности за 2012. годину. - Тираж 200.

- Str. 7: Úvodné slovo / Nevena Petrušić. - Napomene i
bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-88851-19-0

a) Лудска права - Међународна заштита - Србија - 2012
- Извештаји б) Дискриминација - Спречавање - Србија
- 2012 - Извештаји

COBISS.SR-ID 202774540

Slovački jazyk

